

Jaarverslag 2020

Vereniging Investeer in Human

Vereniging Investeer in Human | Handelsnaam: HUMAN

Statutaire vestigingsplaats: Hilversum

Gevestigd: Wim T. Schippersplein 1 | 1217 WD Hilversum | KvK nummer: 57906289

PricewaterhouseCoopers
Accountants N.V.
Uitsluitend voor
identificatiedoeleinden

Inhoudsopgave

Bestuursverslag

Voorwoord	4
HUMAN algemeen	6
Prioriteiten 2020	7
Vereniging Investeer in Human	14
Bedrijfsvoering	16
Realisatie 2020	20
Begrotingsjaar 2021	22
Uitgangspunten financieel beleid	23
Covid-19	24
Risicomanagement, compliance en governance	25
Toekomst	36
Verklaring governance en interne beheersing	36

Jaarrekening

Balans per 31 december 2020 (na resultaatbestemming)	38
Exploitatierkening 2020 volgens de categoriale indeling	40
Kasstroomoverzicht over 2020 (Model III)	41
Toelichting op de exploitatierkening over 2020 per kostendrager (Model IV)	42
Toelichting op nevenactiviteiten per cluster 2020 (Model VI)	44
Sponsorbijdragen en bijdragen van derden 2020 (Model VII)	45
Sponsorbijdragen en bijdragen van derden 2020 via buitenproducenten	46
Programmakosten per domein per platform 2020 (Model IX)	47
Grondslagen voor waardering van activa en passiva en resultaatbepaling	48
Toelichting op de balans per 31 december 2020	53
Toelichting op de exploitatierkening 2020	62
Gebeurtenissen na balansdatum	72
Overige gegevens	73
Resultaatbestemming	73
Goedkeuring raad van toezicht	73
Controleverklaring onafhankelijke accountant	74

Bestuursverslag

Voorwoord

In 2020 werd de wereld getroffen door een ongekennde crisis. De coronapandemie stelde het leven van velen en de samenleving als geheel op de proef. Mensen zijn ons ontvallen en ambities in de kiem gesmoord. Desondanks was 2020 een zeer succesvol jaar voor HUMAN.

Het was het jaar waarin HUMAN op 31 december 90.205 vrienden telde en dus ruimschoots voldeed aan het minimum van 50.000 leden voor het verkrijgen van een volwaardige erkenning als publieke omroep, na een vruchtbare ledenwerfcampagne. De noodzakelijke aanpassing van de Mediawet die daarvoor nodig was, liet in 2020 mede als gevolg van de coronacrisis, lang op zich wachten. Pas op 8 december viel de verlossende hamerklap in de Eerste Kamer. De nieuwe wetgeving die moet leiden tot een toekomstbestendige publieke omroep is in meerdere opzichten van wezenlijk belang voor de toekomst van HUMAN. Dat geldt voor maatregelen die gericht zijn op het versterken van de externe pluriformiteit van de publieke omroep, met meer ruimte voor het uitdragen van de eigen identiteit van de omroepverenigingen en de interactie en binding met het publiek. Hetzelfde geldt voor de grotere erkenning voor de onafhankelijke journalistiek en de maatschappelijke waarde voor de samenleving.

HUMAN realiseert programma's en activiteiten met een missie. Met grote bevoegenheid werken wij aan onderscheidend media-aanbod dat zijn bron vindt in de humanistische levensbeschouwing. Wij brengen actuele urgente verhalen die verteld moeten worden om positieve maatschappelijke veranderingen te bereiken en handelingsperspectief te bieden aan mensen. Verhalen met impact, gerealiseerd in samenwerking met partners en gericht op interactie met ons publiek.

HUMAN ontwikkelde en produceerde in 2020 relevante en onderscheidende mediaproducties voor alle platforms. Programma's die stuk voor stuk gemaakt zijn vanuit onze humanistische wortels.

Een hoogtepunt was de documentaireserie *Klassen* (NPO 1) over de strijd voor gelijke kansen in het onderwijs. Deze alom geprezen documentaireserie met aansluitend een omvangrijk landelijk impactprogramma liet Nederland niet onberoerd. Andere programma's die door publiek en pers positief werden ontvangen waren onder meer het voor televisie en online gemaakte *Medialogica*, de documentaireserie *Thuis op Zuid* met Adelheid Roosen en Hugo Borst, de documentaires *Wolkenzusje*, *Sidik en de Panter*, *Waarom bleef je niet voor mij?*, het radio- en televisieprogramma *De Publieke Tribune*; de ZAPP-serie *Wat zou jij doen?*, de extra *Brainwash*-uitzendingen over de coronacrisis en de voor het brede publiek van NPO 1 gemaakte *De Grote Klimaatkwis*.

Het Jaarverslag 2020 presenteert een overzicht van de feitelijk inhoudelijke, organisatorische en financiële resultaten van HUMAN. In het bestuursverslag worden de belangrijkste resultaten besproken, alsmede de impact van COVID-19 op onze bedrijfsvoering. Het jaarverslag bestaat voorts uit de jaarrekening, de goedkeuringsverklaring van de raad van toezicht en de controleverklaring van de onafhankelijke accountant.

Het jaar 2021 is wederom een spannend en belangrijk jaar voor HUMAN. Dit jaar zal duidelijk worden of HUMAN aan alle basisvoorwaarden voldoet om als volwaardige omroep in 2022 toe te treden tot het publieke omroepbestel.

Daartoe zal het Commissariaat voor de Media steekproefsgewijs controleren of de gegevens van onze vrienden (leden) compleet en correct zijn. Voorts zal ons beleidsplan 2022-2026 'Radicaal Menselijk' worden beoordeeld door de Raad voor Cultuur, het Commissariaat voor de Media en de NPO, waarna wordt gecontroleerd of onze financiële basis solide is en HUMAN aan alle wet- en regelgeving voldoet. Medio 2021 wordt het formele besluit verwacht, waarna de samenwerkingsomroep met de VPRO kan worden gevormd.

Het succes van HUMAN is het succes van velen. De programmering en activiteiten van HUMAN die in dit jaarverslag beschreven worden, konden alleen tot stand komen door de tomeloze inzet en deskundigheid van de medewerkers van HUMAN, de creativiteit en het talent van de programmamakers die aan ons verbonden zijn, onze toegewijde collega's van de VPRO en de NPO, onze maatschappelijke en culturele partners en *last but not least* onze ruim 90.000 betrokken vrienden. Wij danken allen hartelijk die hebben bijgedragen aan het succes van HUMAN in 2020 en kijken, gesteund door het grote draagvlak dat HUMAN heeft, vol vertrouwen naar de toekomst.

Hilversum, 22 april 2021

Willemien van Aalst
Directeur/hoofdredacteur

Magdeleen Sturm
Voorzitter raad van toezicht

HUMAN algemeen

Aspirant omroep

Na 27 jaar onder de naam Humanistische Omroep Stichting te hebben geopereerd, maakte de Vereniging Investeer in Human op 1 januari 2016 een doorstart als aspirant-omroep HUMAN voor de periode 2016-2020. Voor de volgende concessieperiode, 2022-2026, wil HUMAN een volwaardige erkenning krijgen als publieke omroep. Hiertoe dient HUMAN zijn toegevoegde waarde aan te tonen, de voorgenomen samenwerking met de VPRO verder uit te werken en conform de aangepaste Mediawet 50.000 leden te tellen. Op 31 december 2020 bereikte HUMAN een ledenstand van 90.205. Medio 2021 verwacht HUMAN een volwaardige erkenning te krijgen als publieke omroep.

Humanistische levensbeschouwing

HUMAN is geworteld in het humanistisch gedachtegoed. Het humanisme is een levensbeschouwing op basis van de menselijke maat. Zelfbeschikking, de mogelijkheid tot ontwikkeling, ontplooiing en het vormgeven van een eigen leven. Centraal staat de zoektocht naar een goed, mooi en zinvol persoonlijk leven. Humanisten richten zich daarbij nadrukkelijk op de medemens en, meer recentelijk, op alles wat leeft op deze planeet. We zijn niet alleen op aarde.

Kenmerkend voor het humanisme is het streven naar rechtvaardigheid, verantwoordelijkheid, inlevingsvermogen, verdraagzaamheid, ruimdenkendheid, openheid en een permanent pleidooi voor dialoog.

Het humanisme is geen statische levensbeschouwing, maar juist continu aan verandering onderhevig. Het humanisme ontwikkelde zich altijd verder door een antwoord te geven op dringende maatschappelijke veranderingen. Het humanisme als bron van inspiratie en als ijkpunt op cruciale momenten. In die traditie wil HUMAN staan.

Netwerkorganisatie met impact

HUMAN onderhoudt een breed netwerk waarmee intensief wordt samengewerkt. HUMAN ziet zijn rol als omroep vooral als die van een maatschappelijke netwerkorganisatie die in nauwe samenwerking met andere organisaties en burgers urgente maatschappelijke thema's agendeert en mensen in beweging zet. De specifieke taak van HUMAN binnen deze beweging is om verhalen te vertellen voor alle denkbare mediaplatforms met bijbehorende impact-trajecten die bijdragen aan positieve veranderingen voor onze samenleving en de wereld.

HUMAN werkt samen met tientallen maatschappelijke en culturele organisaties, is kernpartner van het Netwerk Mediawijsheid en maakt actief deel uit van de georganiseerde humanistische beweging, die zich met 28 organisaties heeft verenigd in de Humanistische Alliantie.

Onze missie

HUMAN wil mens en wereld vooruithelpen door autonomie en verantwoordelijkheid te bevorderen. Als maatschappelijk georiënteerde mediaorganisatie, geworteld in het humanisme, onderzoeken we persoonlijke levensvragen en maatschappelijke vraagstukken. We agenderen actuele thema's en laten hierbij verschillende perspectieven zien. We zijn spil in een netwerk van makers en ideële partners, met wie we streven naar impact en praktische

relevantie. Met als doel het bijdragen aan meningsvorming, zelfontplooiing en positieve veranderingen die leiden tot een betere samenleving.

Prioriteiten 2020

Tegen de achtergrond van onze kernopgaven zoals beschreven in ons beleidsplan 2016-2020 (onderscheidende positie, toegevoegde waarde (impact) en maatschappelijke verankering) is het Jaarplan 2020 opgesteld. In het jaarplan formuleerden wij vijf prioriteiten die in het afgelopen jaar, naast de coronacrisis, onze speciale aandacht hebben gehad.

1. Programmatische ontwikkeling en- vernieuwing

Tegen de achtergrond van de te verwachte groei van HUMAN vanaf 2022 kreeg de programmatische ontwikkeling- en vernieuwing prioriteit. Naast het produceren van de lopende programmering, die in het najaar van 2020 in het licht van de ledenwerfcampagne tot een hoogtepunt moest leiden, ging veel aandacht uit naar het evalueren, uitbouwen en aanscherpen van bestaande programmering en het verder ontwikkelen van nieuwe programmaconcepten voor alle platforms van de NPO op radio, tv en online. Ontwikkelingen die in 2021 en verder tot volle wasdom gaan komen. In 2020 leidde het onder meer tot het volgende zichtbare programma-aanbod:

Medialogica presenteerde acht nieuwe, veelal spraakmakende en hooggewaardeerde uitzendingen. Het programma, over de vorming van de publieke opinie, laat onder andere zien hoe de werkelijkheid verdrongen kan worden door beelden, met soms nieuwe werkelijkheden tot gevolg. Zo stond onder meer de beeldvorming rond het boerenprotest, het Haga-lyceum en het RIVM centraal.

Over het coronavirus is ook in Nederland veel nepnieuws verspreid. *Medialogica* lanceerde online de *Corona debunker*. Daarin volgde het programma de ontwikkelingen op de voet en probeerde het mythes door te prikken, te debunten. Zo werd er een handige tool gedeeld waarmee consumenten de betrouwbaarheid van het nieuws dat ze onder ogen krijgen zelf konden wegen.

Tijdens de coronacrisis maakte HUMAN in het kader van *2Doc Kort* een serie korte actuele documentaires voor NPO 2, NPO 2 Extra, NPO Start en online. Ze hadden de vorm van videobrieven waarin hoofdpersonen, die van zeer nabij de gevolgen van de verspreiding van het virus meemaakten, dicht op de huid werden gevolgd.

Bijzonder waren twee ingelaste actuele uitzendingen van *Brainwash Special*, die prime time op NPO 2 zijn uitgezonden. Denkers als Damiaan Denys, Louise Fresco en Ybo Buruma keken al tijdens de eerste fase van de pandemie vooruit naar de gevolgen op lange termijn en de lessen die we moeten trekken voor de toekomst.

Het Filosofisch Kwintet dook in de wereld van media en manipulatie in deze verwarrende tijden en sloot het jaar af met vragen rondom het vraagstuk van de meritocratie. In hoeverre kun je 'als je maar hard genoeg werkt' in Nederland nog van een dubbeltje een kwartje worden?

Samen met onze omroepartner VPRO realiseerden we onderzoeksjournalistieke programmering vanuit het crossmediale platform *Argos*. Op NPO Radio 1 was *Argos* in veel categorieën de onbetwiste nummer één: of het nou ging om de categorie 'impact', 'context, duiding en achtergronden', 'zet aan tot denken' of 'spraakmakend.'

HUMAN staat bekend om zijn sterke documentairetraditie. In 2020 presenteerden wij alom geprezen documentaires als *Waarom bleef je niet voor mij?*, over kinderen met een ouder die suïcide pleegden. Het was tevens de best bekeken documentaire op 2doc.nl.

Sidik en de Panter, een inspirerende visuele ode aan doorzettingsvermogen en vreedzame vaderlandsliefde, van Reber Dosky werd in de categorie Beste Lange Documentaire genomineerd voor een Gouden Kalf. Ook de jeugd documentaire *Wolkenzusje*, over rouw en identiteit, ontving een Gouden Kalf nominatie. De documentaire *Zie je me? Hoor je me?* bood middels intieme beeldbelgesprekken een unieke inkijk in een verpleeghuis tijdens de eerste coronagolf.

Documentairemakers Sarah Sylbing en Esther Gould trokken drie en een half jaar door Amsterdam-Noord om kansengelijkheid te onderzoeken onder de schooljeugd. Het leverde de inmiddels alom geprezen serie *Klassen* op, die enorm veel reacties opriep in de media, de politiek en in de samenleving. In de Volkskrant en NRC werd *Klassen* uitgeroepen tot een van de beste series van 2020. Inmiddels is de serie *Klassen* al ruim 5,9 miljoen keer bekeken.

Na de uitzending op NPO 1 werd wekelijks online op NPO 1 Extra nagepraat in het programma *Nablijven*. Eind 2020 is een omvangrijk landelijk impacttraject gestart waarbij tientallen organisaties en honderden mensen zijn aangesloten om daadwerkelijk iets te doen aan de kansengelijkheid in het onderwijs.

In hun eigen zoektocht naar menselijke zorg verkenden Hugo Borst en Adelheid Roosen hoe het mensen met dementie vergaat nu zij langer thuis moeten blijven wonen. In 2020 leidde dat tot de documentaireserie *Thuis op Zuid*. In totaal keken ruim twee miljoen mensen naar het programma dat genomineerd werd voor de Gouden Televizier-Ring. In aansluiting op het programma organiseerden HUMAN, het Humanistisch Verbond en Alzheimer Nederland een impacttour over dilemma's op het snijvlak van autonomie en verantwoordelijkheid. Vanwege de coronacrisis moest de tour worden uitgesteld tot 2021.

Niet dat het HUMAN om de kijkcijfers is te doen, maar het gaf veel voldoening dat we met *De Grote Klimaatkwis* op NPO 1 anderhalf miljoen kijkers wisten te trekken. Op *primetime* besteedden we aandacht aan een lastig onderwerp als duurzaamheid en klimaatverandering. Kijkers kregen via programmering en online informatie en praktische tips hoe je het eigen gedrag zou kunnen veranderen.

In acht afleveringen van *De Publieke Tribune* op NPO 2, ondersteund door een maandelijkse uitzending op NPO Radio 1, sprak presentator Coen Verbraak met gewone mensen en bestuurders over eigentijdse problemen. De verhalen van ervaringsdeskundigen wierpen voor het panel van bestuurders en politici vaak een nieuw licht op hoe hun beleid in het dagelijks leven uitwerkt. In een aantal gevallen leidde dit aantoonbaar tot verandering. De uitzending over mantelzorg leidde tot veel reacties in de samenleving. De stichting Mantelzorgelijk startte een petitie die veelvuldig is ondertekend en de initiatiefnemers werden uitgenodigd om input geven voor het plenaire mantelzorgdebat in de Tweede Kamer. Ook in zijn vorm heeft *De Publieke Tribune* een zichtbare ontwikkeling doorgemaakt waardoor het gesprek tussen betrokkenen beter voor het voetlicht komt.

Na twintig jaar namen we in de zomer tot onze grote spijt met een jublieumserie afscheid van *De Vloer op*, een van onze meest gewaardeerde programma's. HUMAN werkt aan nieuwe formats rond improvisatietheater en hoopt dat ze, met goedkeuring van de NPO, tot nieuwe memorabele programmering zal leiden.

In de ZAPP-documentaireserie *Wat zou jij doen?* stonden dilemma's van kinderen centraal waarvoor verschillende oplossingen door andere kinderen werden aangedragen. Samen met het Humanistisch Verbond organiseerden we 'Wat zou jij doen? On tour'.

Stine Jensen slaagde erin filosofische inzichten te vertalen naar schijnbaar alledaagse kwesties, bijvoorbeeld in *Dus ik volg*. Zo maakte ze filosofie relevant voor een breed en relatief jong publiek.

Ook online, offline en op de radio zit HUMAN bepaald niet stil. Met onze webdocs, webseries, radioprogramma's, podcasts en evenementen weten we steeds meer jongere mensen aan ons te binden.

3FM HUMAN is een online-kanaal dat maatschappelijke content maakt voor jongeren. Acht jonge HUMAN-medewerkers vormen de sociaal-maatschappelijke redactie; zij voelen aan wat er speelt onder jongeren in de samenleving en maken dat bespreekbaar. Dit doen ze met artikelen, themaweken als #openup en met specials en podcasts.

Voor het vierde achtereenvolgende jaar koppelde HUMAN woordkunstenaars aan jonge muzikanten voor een aantal sessies van *Spoken Word*. In 2020 was Het Nieuwe Instituut in Rotterdam het decor voor de acht dichters, zoals altijd bij elkaar gebracht door Manu van Kersbergen en wervelend in beeld gebracht door regisseur Suzanne Witteman.

In Valerie Bisscheroux, bekroond regisseur van *Anne+*, vond HUMAN de ideale maker om de webserie *Het F-woord* te maken voor NPO 3. Dat deed ze samen met de jonge hemelbestormende feministen Milou Deelen en Cathelijne Blok. In vier afleveringen gaven jonge en bevlogen muzikanten, artiesten en activisten hun visie op feminisme 4.0.

Een aantal evenementen en impactprogramma's konden door corona geen doorgang vinden. We startten wél de HUMAN Hub in samenwerking met de Bibliotheek Utrecht: maandelijkse discussieavonden met programmamakers in de prachtige nieuwe bibliotheek op het Neude in Utrecht.

De portal human.nl en bijbehorende social media is in vijf jaar tijd met beperkte middelen uitgegroeid tot een zelfstandig medium dat, in samenhang met ons media-aanbod verdiepende perspectieven biedt op actuele ontwikkelingen die bijdragen aan meningsvorming. Alles wat HUMAN is en beoogt komt op human.nl samen.

In 2020 werd de samenwerking met de redacties van *Argos/Medialogica* en *Brainwash* geïntensiveerd waardoor human.nl uit nog meer relevante en kwalitatief hoogwaardige content kon putten. De toenemende aandacht voor verdiepende content is van cruciaal belang voor de interactie met de achterban en de maatschappelijke worteling van HUMAN, temeer nu sinds 2020 het uitgesteld kijken naar onze programma's voorbehouden is aan kanalen van de NPO.

Prijzen

In 2020 ontving de documentaire *Waarom bleef je niet voor mij?* de VPRO-documentaireprijs en de KNF Prijs, uitgereikt door de Kring van Filmcritici. Verschillende HUMAN-programma's werden bovendien genomineerd. Zo ontving *Medialogica* voor de aflevering 'Handboek voor Haatzaaiers' een nominatie voor de Prix Europa in de categorie 'TV en actualiteit'.

De documentaire *Sidik en de Panter* werd in de categorie Beste Lange Documentaire genomineerd voor een Gouden Kalf. Ook aan de ZappDoc *Wolkenzusje* werd een Gouden Kalf nominatie toegekend en wel in de categorie Beste Korte Documentaire.

2. Vergroten inclusiviteit

Het streven van HUMAN als inclusieve omroep is en blijft de komende jaren speerpunt van beleid. Op verschillende niveaus heeft HUMAN in 2020 stappen gezet in deze richting. Het begin is er, maar er is nog een lange weg te gaan.

Programmering

In de vaste redacties is het thema inclusie meermaals geagendeerd. We concludeerden dat gasten en/of sprekers in onze programma's tezamen nog onvoldoende een afspiegeling van onze multiculturele samenleving vormden. Redacties hebben zich ingespannen om hier verandering in aan te brengen met zichtbaar resultaat. In *Het Filosofisch Kwintet*, *Brainwash*, *De Publieke Tribune* en *Medialogica* was een grotere diversiteit aan gasten en sprekers te zien dan voorheen.

HUMAN wil verhalen vertellen vanuit verschillende perspectieven uit de samenleving. Daarom is het belangrijk dat HUMAN programma's maakt met een divers palet aan makers. In 2020 heeft HUMAN nadrukkelijk de samenwerking opgezocht met makers met een biculturele achtergrond buiten het eigen netwerk. Ook is een samenwerking aangegaan met Chafina Bendahman van Rose Stories. HUMAN is hoopvol dat de nieuwe liaisons spoedig hun vruchten afwerpen.

Personeel

De vaste kern van de HUMAN-organisatie is grotendeels wit, vrouw en hoog opgeleid en vormt aldus geen goede afspiegeling van onze samenleving. HUMAN is alert bij de invulling van vacatures en werkt bij sollicitatieprocedures volgens de Code Diversiteit en Inclusie en werkt aan het vergroten van de diversiteit via het intensiveren van de samenwerking met beroepsopleidingen rond stages. In 2020 zijn bij de werving kleine resultaten geboekt, maar nog onvoldoende. De wil is er, maar de praktijk blijkt weerbarstig.

Werkgroep Inclusief

In 2020 is de commissie HUMAN Inclusief in het leven geroepen. De commissie, bestaande uit een viertal medewerkers, werkt aan de bewustwording rondom het thema inclusiviteit binnen de organisatie. Dit doen zij onder andere door middel van het geven van workshops, presentaties en een wekelijkse column in de interne nieuwsbrief en op het intranet. Daarnaast heeft de commissie de taak om het managementteam van HUMAN te adviseren in vraagstukken rondom het thema inclusiviteit. Zo geven ze advies op het vlak van sollicitatieprocedures, blinde vlekken binnen de organisatie en dragen zij mensen aan waar HUMAN verder mee in gesprek kan gaan.

Human.nl

Iedereen in Nederland moet zich herkennen als hij/zij naar de portal van HUMAN gaat. Onze redactie is zich bij elke keuze van een verhaal, foto of afbeelding meer dan voorheen bewust dat het geheel een goede afspiegeling moet zijn van de mensen uit het land waarin wij leven.

3. Ledenwerfcampagne

Uitgangspunt voor de ledenwerfcampagne was het behalen van de interne doelstelling van 75.000 vrienden waarmee wij niet alleen voldoende marge zouden realiseren, uitgaande van het minimum van 50.000 leden, maar ook een aantoonbaar stevig draagvlak.

In totaal mocht HUMAN 32.940 nieuwe vrienden en 2.233 donateurs verwelkomen. Daarmee kwam de teller op 31 december 2020 op 90.205 vrienden uit. Met 2.305 uitstromende vrienden was de uitstroom 3,9%.

HUMAN ontwikkelde een campagneboodschap die zowel duiding aan het merk HUMAN gaf, alsmede aan de urgentie voor het behoud van de omroep: *Behoud de omroep waar ruimte is voor twijfel en wederhoor. HUMAN, zuurstof voor ruimdenkers.* Door de komst van coronapandemie is de campagneboodschap, vanwege het gebruik van het woord 'zuurstof', ingetrokken en is het zwaartepunt van de campagne verplaatst naar het najaar. Omdat het in het najaar nog altijd onduidelijk was of de aanpassing van de Mediawet tijdig de Eerste en Tweede Kamer zou passeren, is de campagneboodschap urgenter geformuleerd: *Voorkom dat HUMAN verdwijnt. Het is erop of eronder.*

Om voor de betalende achterban van HUMAN zichtbaar te blijven, publiceerden we in juni eenmalig een vrienden-magazine. Vrienden reageerden positief op de member-get-member-actie waarmee we hen vroegen om in hun omgeving nieuwe vrienden te werven. De herwinacties van oud-vrienden hebben veel nieuwe vrienden opgeleverd. Ook de media-inkoop op radio en advertenties in De Volkskrant, VPRO-gids, De Groene, diverse festivalwebsites en andere verwante media leverden veel vrienden op. Met de radiospots genereerden we niet de 650 geplande GRP's, maar 890 GRP's. In absolute aantallen zijn 530.400 personen bereikt. Het meest effectief was de onlinecampagne op voornamelijk Facebook en Google, waarmee bijna de helft van het aantal nieuwe vrienden werd geworven.

De zichtbaarheid van HUMAN heeft veel baat gehad bij de goed ontvangen documentaireseries *Thuis op Zuid* en *Klassen*, de nieuwe reeks *Medialogica* en *De Grote Klimaatkwis* die veel positieve aandacht genereerden in de media, op social media en in het maatschappelijke veld. Deze impactvolle programma's werden in het najaar, op het hoogtepunt van de ledenwerfcampagne, uitgezonden.

4. Ontwikkeling in bereik en zichtbaarheid

De zichtbaarheid van HUMAN is in 2020 aanzienlijk vergroot. Onder meer als gevolg van het bundelen van uitzendingen in 2020, zoals *Klassen* en *Thuis op Zuid*, die veel positieve aandacht genereerden in de media, op social media en het maatschappelijke veld.

Voorts door het reserveren van inzet van campagnebudget en menskracht voor de laatste campagneperiode voor de ledentelling in de tweede helft van 2020. Bovendien was er de grote behoefte aan verdiepende en duidende content tijdens corona, waardoor de kijkcijfers van HUMAN-programma's stegen.

Uit kijkcijferonderzoek van de NPO blijkt dat er in 2020 ruim 24 miljoen keer naar een HUMAN-televisieprogramma is gekeken (zowel lineair als on-demand, incl. herhalingen). Dat is een stijging van 9% ten opzichte van 2019.

Voorts is de zichtbaarheid van HUMAN online in 2020 enorm gegroeid. In 2020 ontving HUMAN 82% meer bezoekers (3,6 miljoen paginaweergaven) op human.nl dan het jaar ervoor (1,97 miljoen paginaweergaven). Die stijging heeft een aantal oorzaken. Allereerst is er actief campagne gevoerd voor het werven van meer vrienden. Dit leidde tot meer dan 211.000 paginaweergaven van de webpagina waar men vriend kon worden. De homepagina van het succesvolle programma *Klassen* trok zo'n 170.000 paginaweergaven. En als laatste veroorzaakte onze corona-gerelateerde content een enorme toename van het aantal bezoekers van human.nl. In de periode maart tot en met april, produceerde HUMAN meer stukken dan normaal, veelal corona-gerelateerd. Meer posts betekent meer paginaweergaven voor de site, zeker omdat de verhalen goed aansloten op de actualiteit. Vier van de vijf best bezochte pagina's in de categorie 'niet-programma-gerelateerde inhoud' zijn door corona te verklaren.

De HUMAN-nieuwsbrief en social-mediakanalen van HUMAN zorgden voor, respectievelijk 6% en 22%, traffic naar de website. Het aantal volgers van onze social mediakanalen groeide aanzienlijk:

Facebook steeg met 24% van 39.184 naar 48.653 volgers. Twitter groeide met 25% van 6.327 naar 7.926 volgers. LinkedIn ging van 1.111 naar 3.750 volgers (238%). En op Instagram steeg het aantal volgers met 177% van 2.142 naar 5.939.

Tot slot steeg het aantal lezers van de algemene nieuwsbrief van HUMAN van 41.200 naar 67.300 (64%). Het openingspercentage van de nieuwsbrief steeg van 35% naar 53%. Het doorklikpercentage verdriedubbelde zelfs bijna, van 6% naar 16%.

5. Samenwerkingsomroep HUMAN-VPRO

Om in aanmerking te komen voor een volwaardige erkenning voor de periode 2022-2026 moet HUMAN een samenwerkingsomroep vormen met een bestaande omroep. HUMAN gaat, gezien de jarenlange goede en structurele samenwerking, een samenwerkingsomroep vormen met de VPRO. Beide raden van toezicht hebben daartoe in december een formele intentieverklaring is afgegeven.

De invulling van de toekomstige samenwerking tussen HUMAN en de VPRO kreeg in 2020 veel aandacht. Het raamwerk voor de gezamenlijke samenwerkingsovereenkomst is inmiddels in grote lijnen uitgewerkt. In de nieuwe concessieperiode zal de samenwerking tussen HUMAN en VPRO een nieuwe fase ingaan. Het juridisch voorkeursmodel dat hiervoor is ontwikkeld is op dit moment van schrijven onderwerp van gesprek met het Commissariaat voor de Media en het Ministerie van OCW.

De omroepen zullen in de nieuwe concessieperiode intensiever gaan samenwerken en bouwen daarmee voort op de ervaringen opgedaan in de huidige concessieperiode waarbij de VPRO het media-aanbod van HUMAN verzorgde. Dit betekent dat de VPRO de productionele en organisatorische activiteiten die nodig zijn voor de totstandkoming van het media-aanbod uitvoert. Daarnaast maakt HUMAN gebruik van ondersteunende diensten zoals de leden- en financiële administratie, ICT, personeelszaken, juridische ondersteuning, huisvesting en facilitaire zaken. Dit alles met het oog op een efficiënte en doelmatige bedrijfsvoering.

Vereniging Investeer in Human

In 2020 stonden de activiteiten ten behoeve van de vereniging voornamelijk in het teken van het werven van voldoende leden (ofwel: vrienden), die we nodig hebben om tot het publieke bestel te mogen toetreden. Bij aanvang van 2020 had HUMAN 59.570 vrienden. In het vertrouwen dat de Mediawet op tijd zou worden aangepast, zou de instapdrempel op 31 december 2020 50.000 leden zijn. Als interne doelstelling stelden wij het vriendenaantal op 75.000 om ons brede draagvlak hoe dan ook aan te kunnen tonen. Een bereikdoelstelling van 75.000, betekende enerzijds het werven van 19.300 nieuwe vrienden en anderzijds het beperken van de uitstroom van bestaande van 4,3% naar 4%. Uitgangspunt voor de ledenwerfcampagne was het behalen van de (interne) doelstelling van 75.000 vrienden en het vergroten van de zichtbaarheid voor HUMAN en zijn programma's. De resultaten van deze activiteiten zijn eerder in dit verslag uiteen gezet.

Bindingsactiviteiten en -resultaten

Uit onderzoek in 2019 is gebleken dat lang niet alle vrienden van HUMAN zich realiseren dat ze vriend zijn van HUMAN. Om die reden, en als gevolg van het uitstellen van de ALV door corona, is besloten een eenmalig vrienden-magazine te maken. Het magazine is door onze vrienden goed ontvangen afgaande op alle positieve reacties die wij mochten ontvangen. We zien het vrienden-magazine als een serieuze optie om verder te ontwikkelen als instrument voor binding met onze achterban.

Gezien de grote relevantie van het campagnejaar hebben we geprobeerd onze vrienden op de hoogte te houden via meerdere servicemails. In oktober vroegen wij onze vrienden via een servicemail en brief of zij ons input wilden geven voor de toekomstplannen van HUMAN vanaf 2022. Maar liefst 2.342 vrienden gaven hun mening welke kenmerken van de programmering en activiteiten en partnerschappen van HUMAN zij meer of minder waardeerden.

Als gevolg van de coronapandemie zijn veel mogelijkheden om de vrienden van HUMAN op locatie te ontmoeten geannuleerd. Dit heeft ons gesterkt in de ambitie om in de toekomst meer aandacht te besteden aan het tot stand brengen van een actief tweerichtingenverkeer met de vrienden van HUMAN. Hiertoe wordt voor 2021 een realistisch plan ontwikkeld. De enige fysieke ontmoeting met de vrienden van HUMAN vond plaats op zaterdag 26 september tijdens de Algemene Leden Vergadering.

Algemene ledenvergadering

Op zaterdag 26 september vond de Algemene Ledenvergadering (ALV) plaats in het Instituut voor Beeld en Geluid in Hilversum. HUMAN trof diverse maatregelen om de bijeenkomst, met het oog op de coronapandemie, veilig te laten verlopen. Zo werd aan de vrienden van HUMAN gevraagd om zich van tevoren aan te melden en werd de ruimte zo ingedeeld dat de aanwezigen te allen tijde anderhalve meter afstand van elkaar konden bewaren.

Tijdens de ALV werd onder meer het jaarverslag 2019 vastgesteld, de programmering van najaar 2020 besproken en de termijn van voorzitter Magdeleen Sturm tot en met juni 2022 verlengd.

Eindredacteur Bert Janssens en impactproducer Hasse van Nunen van Een van de Jongens waren aanwezig om te vertellen over de productie en het impactprogramma van de documentaireserie *Klassen*.

Eindredacteur Kees Vlaanderen en regisseur en researcher Eva de Breed spraken over de serie *Vrijdenkers*, welke naar aanleiding van het 75-jarig bestaan van het Humanistisch Verbond in samenwerking met HUMAN in voorbereiding was.

Bedrijfsvoering

Inrichting organisatie

De structuur en organisatie van HUMAN wordt mede bepaald door de samenwerking met de VPRO. De VPRO verzorgt het media-aanbod van HUMAN. Dit betekent dat de VPRO de productionele en organisatorische activiteiten die nodig zijn voor de totstandkoming van het media-aanbod uitvoert. Daarnaast maakt HUMAN gebruik van ondersteunende diensten zoals ledenadministratie, financiële administratie, ICT, juridische ondersteuning, personeelszaken, huisvesting en facilitaire zaken. De afspraken hieromtrent zijn vastgelegd in een samenwerkingsovereenkomst met onderliggende Service Level Agreements (SLA's).

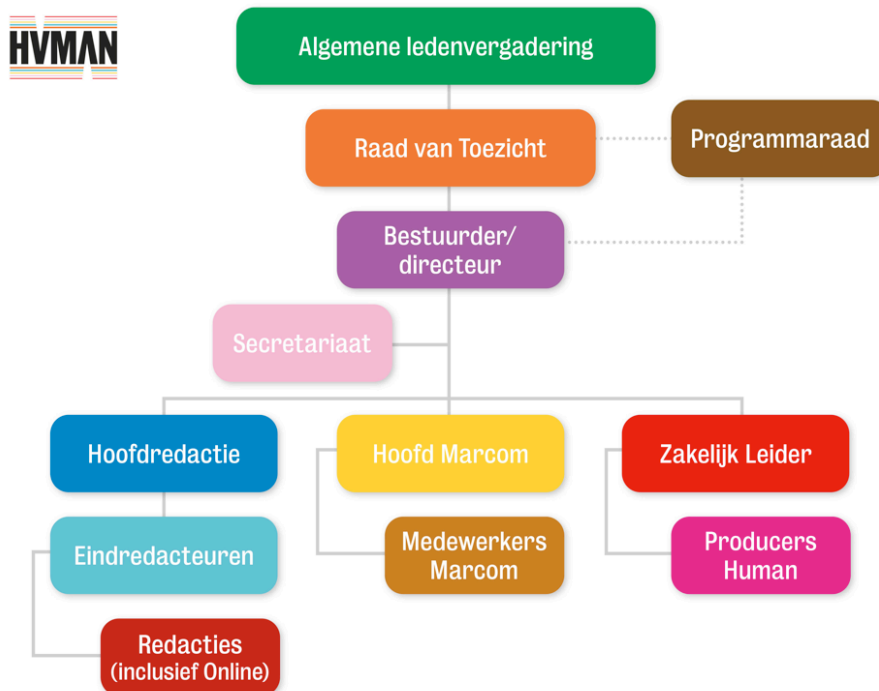
HUMAN en VPRO werken al jaren op goede voet samen. De samenwerking is in 2020 verder geïntensiveerd als gevolg van de voorbereiding van de samenwerkingsomroep, de (deels) gezamenlijke politieke lobby en de samenwerking rondom het multimediaal onderzoeksjournalistieke platform *Argos*.

Organisatiestructuur

De raad van toezicht van HUMAN ziet toe op het gevoerde beleid en beheer van de vereniging dat in handen is van het bestuur dat bestaat uit de directeur-bestuurder. Ook adviseert de raad van toezicht het bestuur gevraagd en ongevraagd.

De directeur, tevens hoofdredacteur, geeft leiding aan het managementteam dat verder bestaat uit een hoofdredacteur/ eindredacteur, zakelijk leider en een hoofd marketing en communicatie.

De programmaraad fungeert als strategisch inhoudelijk klankbord van de raad van toezicht en het bestuur.

Toelichting: De ondersteunende diensten ('backoffice') en de productiekolom worden verzorgd door de VPRO. Deze zijn niet zichtbaar in het organogram.

Organisatieontwikkeling

Het realiseren van onze missie is ondenkbaar zonder een gezonde en betrokken organisatie. Oprechte aandacht en goede zorg voor het personeel is voor HUMAN vanzelfsprekend. De verantwoordelijkheid voor onze medewerkers is ten tijde van de coronacrisis, waarin thuiswerken het adagium werd, alleen maar groter geworden. Hoe is de thuissituatie? Redt iedereen zich? Wat is er nodig om de werkplek thuis goed te faciliteren? Het thuiswerken en het op afstand met elkaar in verbinding staan vraagt van alle medewerkers creativiteit, flexibiliteit en veerkracht. Optimale interne communicatie om medewerkers zo goed mogelijk te informeren is noodzakelijk. Goede faciliteiten, medewerkersenquetes, een thuiswerkvergoeding, een attentie op zijn tijd en online evenementen bij speciale gelegenheden zijn belangrijk. De zorg om de psychische en fysieke gesteldheid van medewerkers, zeker naarmate de crisis langer duurt, is een belangrijk punt van aandacht.

In 2020 is de ontwikkelcyclus van HUMAN waarbij veel aandacht uitgaat naar de ontwikkeling van medewerkers teneinde de kwaliteit van de organisatie te verhogen, geplaatst in het licht van de groter wordende organisatie vanaf 2022.

In 2020 zijn nieuwe stappen gezet om de organisatie verder te professionaliseren. Zo is het multidisciplinair werken geïntroduceerd en zijn de digitale faciliteiten voor online vergaderen geoptimaliseerd. Teneinde de werkzaamheden van de hoofdredactie te coördineren en alle noodzakelijke voorbereidende werkzaamheden voor onder meer de programma-intekening te kunnen borgen is een (parttime) coördinator hoofdredactie aangetrokken. Een tweede nieuwe functie betreft die van junior bestuurssecretaris ter ondersteuning van de directie. De afdeling marketing en communicatie is versterkt door het creëren van een nieuwe functie op het terrein van evenementen en partnerschappen, hetgeen een impuls heeft gegeven aan de ontwikkeling van het maandelijkse evenement HUMAN Hub en een gedegen en professionele organisatie van de ALV.

Formatie en kengetallen

Op 31 december 2020 waren bij HUMAN 42 (34,3 fte) medewerkers in dienst met daaromheen een schil van medewerkers met andere, vaak flexibele dienstverbanden. Het grootste deel van de medewerkers is direct betrokken bij de totstandkoming van de programmering, daar de VPRO alle ondersteunende werkzaamheden verzorgt. De verhouding tussen mannen en vrouwen is enigszins gewijzigd: 71% van de medewerkers is vrouw (2019: 67%) en 29% is man (2019: 33%). De gemiddelde leeftijd is net als in 2019 40 jaar. De verhouding tussen dienstverbanden voor bepaalde tijd en onbepaalde tijd is in 2020 gewijzigd: 63% van de medewerkers heeft een vast dienstverband (2019: 47,5%).

Formatie	2020			2019		
	aantal	fte	percentage	aantal	fte	percentage
Medewerkers bepaalde tijd	17	12,7	37%	21	17,8	52,5%
Medewerkers onbepaalde tijd	25	21,6	63%	19	16,3	47,5%
Totaal	42	34,3		40	34,1	

De percentuele verdeling tussen werknemers, werkzaam op basis van arbeidsovereenkomsten voor onbepaalde tijd en werknemers, werkzaam op basis van

arbeidsovereenkomsten voor bepaalde tijd, dienen, conform de CAO Omroep personeel, binnen de volgende bandbreedte te blijven: 75% contracten voor onbepaalde tijd en 25% bepaalde tijd. Op voorwaarde dat de loonkosten worden gefinancierd uit de toekenning van middelen boven het niveau van het mediawettelijke garantiebudget kan als volgt van de bandbreedte worden afgeweken: 60% contracten voor onbepaalde tijd en 40% bepaalde tijd. Door de gehanteerde projectfinanciering binnen het intekenproces van de publieke omroep hanteert HUMAN de bandbreedte 60% contracten voor onbepaalde tijd en 40% bepaalde tijd.

HUMAN heeft per 1 januari 2021 aan één medewerker met een tijdelijke aanstelling een vast contract aangeboden (2020: 9 medewerkers), aangezien er voldoende waarborg was om deze medewerker voor langere termijn van werk te kunnen voorzien.

Inclusiviteit

Het personeelsbestand van HUMAN is in 2020 (gender, leeftijd en opleiding) niet meer divers geworden. Inclusiviteit was een van de vijf speerpunten in het afgelopen jaar. Inzake de personeelssamenstelling is dan ook onvoldoende vooruitgang geboekt. Het best is diversiteit op dit moment zichtbaar in onze programma's, de raad van toezicht en de programmaraad.

Bijscholing en training

HUMAN stimuleert medewerkers om zichzelf verder te ontwikkelen door middel van aanvullende opleidingen en cursussen. Hiertoe zijn stimuleringsmaatregelen getroffen in nauwe samenspraak met Personeelszaken (VPRO). In het jaarlijks ontwikkelgesprek is de ontwikkeling van medewerkers een belangrijk aandachtspunt. In 2020 hebben weinig medewerkers gebruik gemaakt van de opleidingsmogelijkheden die HUMAN biedt. De behoefte aan coaching als gevolg van de coronacrisis begint zich af te tekenen, maar heeft in 2020 nog niet tot concrete trajecten geleid.

Wet- en regelgeving

CAO

In 2020 is een nieuwe CAO voor het omroep personeel afgesloten voor de periode 2019-2021. Daarnaast zijn de bonden en de werkgevers tot een nieuwe Sociale Regeling gekomen voor de periode 2019-2021.

Algemene verordening gegevensbescherming (AVG)

Met ingang van 25 mei 2018 is de Algemene verordening gegevensbescherming (AVG) van kracht. In verband met de invoering van de AVG zijn binnen de VPRO en HUMAN diverse stappen ondernomen, waaronder het aanleggen van een register van de verschillende gegevensverwerkingen binnen de VPRO en HUMAN en een incidentenregister waarin iedere organisatie haar incidenten met betrekking tot persoonsgegevens kan registreren, waaronder mogelijke datalekken. Onderzocht is of er een PIA (privacy impact assessment) uitgevoerd moet worden voor bepaalde vormen van persoonsgegevensverwerking en is er een privacybeleid en privacystatement opgesteld en geïmplementeerd. Daarnaast is gewerkt aan bewustwording bij de medewerkers over het bestaan en de impact van de AVG door middel van bijeenkomsten, handleidingen en trainingen. In 2019 is strikt toegezien op de genomen maatregelen.

HUMAN heeft een ‘functionaris gegevensbescherming’ aangesteld, in de persoon van Freek Stoove die, in nauwe samenwerking met afdelingen en redacties, het vastgestelde beleid continu blijft verfijnen en eerste aanspreekpunt is voor AVG-gerelateerde vragen.

Huisvesting, faciliteiten en ICT

HUMAN is gehuisvest in Villa VPRO op het Mediapark in Hilversum en heeft een dependance in de Majellakerk in Amsterdam-Oost. Voor de huisvesting in Villa VPRO heeft HUMAN financiële en facilitaire afspraken gemaakt met de VPRO binnen de samenwerkingsovereenkomst en de onderliggende SLA's. De samenwerking is gericht op efficiency en doelmatigheid. Dat geldt ook voor de huurovereenkomst die met het Humanistisch Verbond is afgesloten voor het kantoor in Amsterdam.

Medezeggenschap

De HUMAN-organisatie telt minder dan vijftig medewerkers en heeft daarom geen ondernemingsraad (OR). Om het personeel goed te betrekken bij strategische langetermijnonderwerpen, zoals de visie op het publieke bestel, de positionering van HUMAN daarbinnen en de samenwerking met de VPRO, heeft HUMAN een door het personeel verkozen personeelsvertegenwoordiging (PVT). De PVT bestaat uit drie personen: Misja Pekel (voorzitter), Hansje van de Beek en Jules Ruijs.

Realisatie 2020

Nadere toelichting op de exploitatie 2020 (afgerond op € 1.000)

Het boekjaar 2020 is afgesloten met een positief saldo uit gewone bedrijfsvoering na belasting ad € 44.000 (2019: € 274.000) ten opzichte van de begroting ad € -584.000. De voornaamste oorzaak van het positieve resultaat ten opzichte van de begroting zijn de hogere inkomsten uit contributies en donaties (resp. € 105.000 en € 25.000). Daarnaast ontving HUMAN ook in 2020 € 40.000 extra organisatiekostenvergoeding, hier was in de begroting geen rekening mee gehouden, en waren er onder meer geen rentelasten (€ 25.000), werd onvoorzien niet aangesproken (€ 25.000) en kon meer personeel aan programma's worden toegerekend dan begroot (€ 141.000).

Net als in 2019 is er in 2020 goed ingetekend. Nieuwe programmaformules zijn geïnitieerd en bestaande formules doorontwikkeld en verbeterd. De productionele inspanningen hebben in 2020 daadwerkelijk tot uitzending geleid en zodoende tot volledige financiering. Er waren geen financiële tegenvallers en er was geen afwaardering op de voorraad noodzakelijk.

Door corona waren productionele veranderingen soms nodig. In 2020 heeft dit bij HUMAN eerder tot minder kosten dan tot meerkosten geleid. Zo waren er aanzienlijk minder reiskosten en werden de meeste programma's die normaliter met publiek werden opgenomen, nu zonder publiek gedraaid. HUMAN heeft door corona voor een medewerker van een eenmalige productie een aanvraag gedaan voor frictiekostenvergoeding ad € 12.000. Deze medewerker kon tijdelijk niet ondergebracht worden op andere projecten. De vergoeding is toegekend.

De baten stegen van € 8.071.000 in 2019 naar € 8.956.000 in 2020. Deze stijging van € 885.000 werd voornamelijk veroorzaakt door een stijging van de programma-gebonden eigen bijdragen (NPO-fonds) met € 767.000, een daling van de inzet ORMA met € 126.000 en een stijging van de OCW-vergoeding voor de programmering met € 146.000 en 1-malig € 12.000 frictiekostenvergoeding. De baten uit verenigingsactiviteiten stegen met € 81.000 veroorzaakt door de grote groei van het aantal leden.

Nadere toelichting op de balans per 31-12-2020

Ultimo boekjaar zijn enkele grotere mutaties in balansposten te zien. De *post onderhanden werken* steeg van € 910.000 naar € 1.564.000. Ultimo boekjaar waren onder andere de kosten voor een aantal documentaireseries; *De Wasstraat*, *De Publieke Tribune* (uitzending begin 2021) en *Klassen* (uitzending vanaf november 2020) in de voorraad begrepen. Door corona zijn bij een aantal documentaires, gemaakt met buitenproducenten, de research of opnames tijdelijk uitgesteld. De reeds betaalde termijnen voor deze documentaires zijn opgenomen in het saldo onderhanden werken. Met de buitenproducenten wordt geregeld contact onderhouden over het verloop van de productie. Ultimo boekjaar waren er geen aanwijzingen dat producties niet gereed zullen komen en heeft er derhalve geen afwaardering van de voorraad plaatsgevonden.

De *vorderingen* stegen van € 148.000 naar € 192.000.

In deze vordering is een bedrag ad € 140.000 (2019 € 104.000) opgenomen inzake te vorderen op subsidiegevers. Dit betreft geheel het NPO-fonds. Het risico dat deze vordering niet invorderbaar is, is ingeschat op klein tot nihil.

De *overgedragen reserve media-aanbod* bedraagt ultimo 2020 € 95.000 (2019 € 141.000). In 2020 is in overleg met de NPO € 90.000 uit 2019 programmatisch ingezet. Voor het restant ad € 51.000 zijn afspraken gemaakt voor de inzet in 2021. Over de opgebouwde ORMA in 2020 ad € 43.000 moeten nog nadere afspraken gemaakt worden.

De *schulden* stegen van € 1.687.000 naar € 2.796.000.

In de schulden aan leveranciers ad € 974.000 (2019 € 381.000) zijn onder andere de schulden aan een viertal producenten van programma's ad € 414.000 en CoBO ad € 66.000 opgenomen. Daarnaast zijn hier de schulden aan de VPRO ad € 243.000 (2019 € 64.000) opgenomen. Deze zijn volledig betaald in februari 2021. Dit betreffen voornamelijk de doorbelastingen o.b.v. de afgesloten samenwerkingsovereenkomst en co-productieovereenkomsten.

De *overige schulden* stegen van € 51.000 naar € 81.000.

Hier is de verplichting aan vakantiedagen ad € 43.000 (2019 € 23.000) verwerkt.

Deze verplichting is flink gestegen omdat medewerkers, ondanks dat ze actief gestimuleerd werden, minder graag hun vakantiedagen opnamen in dit corona-jaar. Ook de drukte rondom de ledentelling heeft tot een hoger saldo dagen geleid. In 2021 krijgen medewerkers ruim de gelegenheid om met verlof te gaan.

De *overlopende passiva* steeg van € 966.000 naar € 1.502.000.

Hier zijn de vooruit ontvangen contributies verwerkt. Deze stegen van € 320.000 naar € 586.000 als gevolg van de grote ledenstijging in 2020 met 51,4%.

Ook de nog te betalen programmatische kosten stegen van € 532.000 naar € 766.000.

Deze post omvat alle verwachte kosten voor de programmering in 2020 die nog niet daadwerkelijk tot een factuur of uitbetaling hebben geleid ultimo 2020. Tevens zijn hier ultimo 2020 de kosten opgenomen die voortvloeien uit de Sociale Regeling bij het niet verlengen van contracten met een programmatisch karakter voor bepaalde tijd ad € 44.000 en voor scholing en actieve bemiddeling ad € 36.000.

Het positieve resultaat uit gewone bedrijfsvoering na belasting ad € 44.000 (2019 € 274.000) is als overgedragen reserve media-aanbod opgenomen onder de schulden.

De algemene (vereniging) reserve € 750.000 en de reserve voor media-aanbod € 500.000 bedragen het maximaal toegestane bedrag.

Begrotingsjaar 2021

Voor 2021 is het wettelijke garantiebudget vastgesteld op € 3.452.000 (2020 € 3.352.002) inclusief € 1.001.000 (2020 € 992.000) voor organisatiekosten en € 1.988.000 voor levensbeschouwelijke programmering. In 2021 wordt de organisatiekostenvergoeding nogmaals verhoogd met € 40.000 op basis van geconcludeerde bevindingen van BCG uit 2018 waarin is geconcludeerd dat de aspirant-omroepen scherp aan de wind varen en er binnen de OK-vergoeding geen rekening gehouden wordt met schaal voor- en nadelen.

De begroting 2021 resulteert in een exploitatietekort van € 551.000 (2020 € 584.000). Financiering van het tekort wordt gevonden door inzet uit de RMA ad € 275.000 en uit de algemene (vereniging)reserve ad € 276.000. De reserve media-aanbod (RMA) bedroeg op 1 januari 2021 € 500.000 en de Algemene reserve € 750.000.

Het jaar 2021 wordt voor HUMAN een jaar van ontwikkeling en verdere voorbereiding op de groei vanaf 2022. Als volwaardige omroep zal HUMAN dan samen met de VPRO een erkenning krijgen.

Voor 2022 wordt daarom samen met de VPRO gewerkt aan een sluitende begroting.

Uitgangspunten financieel beleid

Directe programmakosten en organisatiekosten

Het beleid van HUMAN richt zich erop om de directe programmakosten niet hoger te laten zijn dan de inkomsten uit de intekening en derden-financiering. Een efficiënt productieproces en efficiënte personeelsplanning zijn daarvoor noodzakelijk.

HUMAN tracht de kernorganisatie met vaste medewerkers zo compact en flexibel mogelijk te houden.

HUMAN heeft geen eigen gebouw en weinig faciliteiten. Door de intensieve samenwerking met de VPRO is dit niet nodig. De huurlasten in Hilversum en in Amsterdam kunnen worden gefinancierd uit de door de NPO vastgestelde vergoeding voor organisatiekosten.

Eigen Bijdrage

Aangezien HUMAN een aspirant-omroep is en er voor de komende concessieperiode een ledenwervingscampagne noodzakelijk was, heeft HUMAN weinig eigen bijdrage kunnen leveren aan de programmering in 2020. Voor het begrotingsjaar 2021 staan er diverse eigen bijdragen gepland t.b.v de programmering.

Reserve Media-aanbod

HUMAN streeft naar een stabiele Reserve Media-aanbod (RMA) in meerjarenperspectief. De hoogte van de RMA is van belang om risico's te kunnen dragen van lagere productiebudgetten, groeiende concurrentie, de toenemende behoefte aan investeringen in programmaontwikkeling en om mogelijke (deel-)reorganisaties en frictiekosten te kunnen financieren. De RMA dient tevens als werkkapitaal, is van belang voor het verkrijgen van kredieten, om de solvabiliteit op orde te houden en de rentekosten te drukken. In 2021 is wel een inzet van de RMA begroot ad € 275.000 om alle ambities te kunnen verwezenlijken.

Na verwerking van het exploitatieresultaat 2020 beloopt de RMA € 500.000 de maximaal toegestane grootte. De over te dragen RMA (ORMA) 2020 bedraagt € 95.000 (2019 € 141.000). Deze wordt programmatisch ingezet in 2021.

Liquiditeit en solvabiliteit

Bij de start van 2020 was de liquiditeitsvoorziening op orde. In de loop van het jaar is de liquiditeitsprognose wederom gemonitord. Er werden geen problemen geconstateerd in 2020. Het netto-werkkapitaal en de solvabiliteit, beide een maatstaf voor de financiële stabiliteit van HUMAN, zijn op orde. HUMAN kan derhalve op korte termijn aan zijn financiële verplichtingen voldoen.

Covid-19

De invloed van de crisis had in 2020 nauwelijks effect op de reguliere programmering van HUMAN, waarvoor we ons gelukkig prijzen.

De omzet van HUMAN bleef op niveau. Wel leidde de crisis tot wijzigingen in de programmering en daarmee tot een andere verdeling van de budgetten over de verschillende onderdelen van de publieke omroep. Voor de opbrengsten en kosten van HUMAN maakte het per saldo weinig verschil. Wel liep een aantal producties, die HUMAN realiseert in samenwerking met externe producenten, door corona vertraging op. Afhankelijk van de duur van de crisis en de daarmee samenhangende maatregelen kunnen de gevolgen groter worden. De financiële gevolgen (meerkosten en frictiekosten) zijn beperkt gebleven. De programma's die vertraging hebben opgelopen worden naar verwachting in de komende jaren alsnog geplaatst. Tot op heden zijn er geen producties gestopt. Indien de coronacrisis leidt tot een algemene economische crisis kan dat ook effect hebben op het faillissementsrisico van producenten. De omroep beoordeelt de producties bij producenten, de vooruitbetalingen en het risico. De omroepen en de fondsen hebben maatregelen getroffen om de liquiditeit van producenten en inkomsten van freelancers te ondersteunen.

Aanvullende kosten die zijn gemaakt als gevolg van maatregelen omtrent de coronacrisis zijn voorsnog beperkt en hangen vooral samen met het faciliteren van thuiswerken. Forse additionele kosten als gevolg van de 'lockdowns' zijn niet aan de orde geweest. De programmagebonden kosten zijn deels variabel. HUMAN maakt geen kosten die verband houden met producties op het moment dat de productie niet wordt gerealiseerd.

De vergoeding voor de organisatiekosten bleef ongewijzigd. Ook het effect van de crisis op andere inkomsten zoals die van fondsen als het NPO-fonds en CoBO bleef uit.

De inkomsten uit neveninkomsten zijn niet gedaald. Het aantal leden van HUMAN is substantieel gestegen. De crisis heeft op het lidmaatschap in 2020 geen negatief effect gehad.

De huidige liquiditeitspositie is ruim voldoende. De invloed van de crisis voor de liquiditeitsbehoefte op de lange termijn is vooral afhankelijk van de wijzigingen in het uitzendschema. Programma's die vertraging oplopen, hebben direct financiële consequenties. De door HUMAN geleden frictiekosten ad € 12.000 zijn door de NPO in 2020 vergoed.

Vanuit het oogpunt van goed werkgeverschap en de continuïteit van de organisatie zijn maatregelen genomen om de veiligheid van medewerkers te borgen en besmetting met het virus onder het personeel te minimaliseren. Medewerkers werkten thuis, tenzij het echt niet anders kon. Tijdens de 'lockdowns' zijn de werkprocessen conform de coronamaatregelen en het voor de sector ontwikkelde protocol adequaat aangepast waardoor de continuïteit van de bedrijfsvoering gewaarborgd werd. Grootste punt van aandacht is en blijft de fysieke en psychische gesteldheid van het personeel.

Ten aanzien van de investeringen zijn voor 2021 geen grote investeringen voorzien, anders dan de noodzakelijk investeringen in programma-ontwikkeling met het oog op de groei die

HUMAN vanaf 2022 verwacht door te maken. Niet strikt noodzakelijke investeringen worden opgeschoven.

De coronacrisis heeft een positief effect op de waardering van de publieke omroep en het kijkgedrag van mensen. Dat laat onverlet dat er op de middellange en lange termijn grote onzekerheden zijn over de impact van de coronacrisis op de publieke omroep.

Risicomanagement, compliance en governance

Risicomanagement

HUMAN richt zich in zijn risicomanagement op het realiseren van de organisatiedoelstellingen middels een integere en beheerste bedrijfsvoering.

De belangrijkste risico's en onzekerheden die gevolgen kunnen hebben voor o.a. de resultaten, continuïteit en financiële positie van HUMAN, zijn beoordeeld en visueel weergegeven in onderstaande risicomatrix. De matrix maakt het mogelijk om de risico's te wegen en met elkaar te vergelijken.

Impact \ Kans	Laag	Midden	Hoog
Laag		4, 7, 8, 9	2
Midden		5, 6	1, 3
Hoog			

Risico's:

1. Aantal leden
2. Samenwerking met de VPRO
3. Programmering
4. Bedrijfsprocessen
5. Ziekteverzuim
6. Uitstel programma's door corona
7. Belangenverstremgeling
8. Datalek persoonsgegevens
9. Fraude

De mate waarin HUMAN bereid is risico's te lopen bij het nastreven van zijn doelstellingen verschilt per doelstelling en per risicocategorie. De risicobereidheid op het gebied van het voldoen aan wet- en regelgeving is nul. Op het gebied van het realiseren van de strategische, operationele en financiële doelstellingen ligt deze tolerantie iets hoger, maar is nog steeds laag. De risico's lichten we hieronder per categorie toe.

Strategische risico's

1. *Aantal leden*: voor het verkrijgen van een volwaardige erkenning als omroep diende HUMAN op 31 december 2020 50.000 leden te hebben. Daartoe was een aanpassing van de Mediawet nodig, daar waar in de oorspronkelijke Mediawet het vereiste minimumaantal leden 150.000 was, liep HUMAN het risico dat de wetwijziging niet op tijd zou worden goedgekeurd, waardoor de grens van 150.000 leden zou blijven gelden. Zou het wetsvoorstel wel zijn goedgekeurd, dan diende HUMAN voor 31 december 2020 minimaal 50.000 leden te tellen. Het risico bestond dat HUMAN hier niet zou slagen. HUMAN zou vervolgens niet in staat zijn geweest de hieraan verbonden (frictie)kosten te dragen, ook niet wanneer de maximaal toegestane reserve media-aanbod zou worden ingezet. Het overgrote deel van de huidige medewerkers in vaste dienst was overgenomen van de 2.42-omroep HUMAN.

Beheersing richtte zich op (politieke) lobby om te voorkomen dat de aanpassing Mediawet niet tijdig de Tweede Kamer en Eerste Kamer zou passeren en het inzetten op de ledenwerfcampagne.

2. *Samenwerking met de VPRO*: HUMAN wenst zijn eigen stem en identiteit te behouden binnen de samenwerkingsomroep. Risico is dat de VPRO en HUMAN andere verwachtingen hebben van de samenwerking en dat de samenwerking daarop stuk loopt. Beheersing richt zich op het maken van duidelijke afspraken in de samenwerkingsovereenkomst met de VPRO en helder verwachtingsmanagement.
3. *Programmering*: de afhankelijkheid van intekening bij de NPO is groot. Niet altijd is in het programmaschema van de NPO een goede plek voor HUMAN te vinden. Dit levert risico's op voor de uitvoering van het beleidsplan, de zichtbaarheid van HUMAN, een gezonde bedrijfsvoering en continuïteit van werk voor personeel, met risico op frictie. Maatregelen richten zich op intensief overleg met de NPO om, met behoud van de eigenheid van HUMAN, meer ruimte te krijgen in het schema en op betere uitzendtijden. Voorts moet vertegenwoordiging in de gremia van de NPO meer en sneller informatie opleveren over de kansen voor intekening.

Operationele risico's

4. *Bedrijfsprocessen*: het risico dat HUMAN er onvoldoende in slaagt om met de afhankelijkheid van de (bedrijfsprocessen) van de VPRO om te gaan. Beheersmaatregelen richten zich op de afspraken in de samenwerkingsovereenkomst tussen HUMAN en VPRO. Hierin zijn voor de onderliggende SLA's de risico's benoemd en waar mogelijk afgedicht. In reguliere overleggen wordt de samenwerking besproken en de wijze waarop de overeenkomsten worden uitgevoerd.
5. *Ziekteverzuim*: door de coronapandemie en de veranderende organisatie. Als gevolg van de onzekerheden met het oog op de toekomst van HUMAN (vanaf 2022) neemt de druk op de organisatie toe met mogelijk een stijging van het ziekteverzuim tot gevolg. Beheersing richt zich op het op het tijdig en adequaat informeren en betrekken van het personeel, waarbij de personeelsvertegenwoordiging goed betrokken wordt. En beheersing wat betreft ziekteverzuim door corona richt zich op het informeren van het personeel over nieuwe maatregelen, enquêtes onder het personeel om tijdig problemen en wensen te signaleren, alternatieve manieren van sociaal contact organiseren, thuiswerkvergoeding voor aanpassingen werkplek en optimaliseren interne communicatie.

Financiële risico's

6. *Uitstel programma's door corona*: als gevolg van de coronapandemie en de maatregelen daaromtrent worden (opnames van) programma's uitgesteld met op korte termijn risico's voor frictie en op langere termijn, door stuwmeer NPO, onvoldoende afzetmogelijkheden voor nieuwe programmering. Beheersing richt zich op continue monitoring planning programma's en het in kaart brengen van mogelijke frictie. Frictiekosten moeten tijdig gecommuniceerd worden naar de NPO. Continu

overleg met de NPO over lopende en nieuwe programmering is nodig gezien de druk op het schema in relatie tot de groei die HUMAN door gaat maken.

Compliance

7. *Belangenverstremeling*: reputatieschade door een incident waarbij sprake is van (de schijn van) belangenverstremeling. Beheersmaatregelen richten zich op informatievoorziening, kennisverhoging en monitoring.
8. *Datalek persoonsgegevens*: risico tot reputatieschade en een boete door Autoriteit Persoonsgegevens voor een datalek in de persoonsgegevens. Reputatieschade algemeen door kwaadwillende en bedreiging personen. Beheersing richt zich op informatiebeveiliging en bewustwording.
9. *Fraude*: door manipulatie financiële systemen. Als gevolg van de coronamaatregelen zijn er nauwelijks medewerkers op kantoor. De sociale controle is minder. Beheersmaatregelen zijn gericht op adequate procedures die zijn ingericht in de financiële systemen die voor het laatst begin 2020 door de accountant zijn gecontroleerd en goed bevonden.

Compliance

Naleving van de wet- en regelgeving, inclusief zelfregulering van de sector, behoort tot de primaire taken van HUMAN, die de principes en regelingen Governancecode Publieke Omroep naleeft. Verder ligt de focus op compliance bij de Mediawet, Aanbestedingswet, Wet normering topinkomens, CIPO en richtlijnen vanuit het Commissariaat voor de Media. Door laatstgenoemde externe toezichthouder zijn in 2020 aan HUMAN geen boetes opgelegd voor overtreding van de Mediawet.

Het doorleven van de grootste risico's en onzekerheden is essentieel en maakt integraal onderdeel uit van de interne bedrijfscultuur van HUMAN. De onafhankelijke en objectieve compliance officer (Elise Beukelman) werkt samen met de jurist van de VPRO (Freek Stoove). Zij zien continu toe op integer handelen en leveren een belangrijke bijdrage aan een aantoonbaar integere bedrijfsvoering. De compliance officer draagt middels het geven van voorlichting, het delen van kennis, het aanspreken op integer handelen en het monitoren van de naleving van integriteitsgerelateerde wet- en regelgeving en het integriteitsbeleid van HUMAN, bij aan het integer handelen van de directeur, de medewerkers en de andere organen binnen HUMAN.

Rapportage Governancecode Publieke Omroep

Een belangrijk inzicht in risicobeheersing door HUMAN, met name met het oog op compliance, rechtmatigheid en transparantie, vormt de Governancecode Publieke Omroep. Deze governancecode is door de Raad van Bestuur NPO vastgesteld op 19 december 2017 en trad in werking op 1 januari 2018. Regeling C (Beloningskader; 'BPPO') is reeds (gewijzigd en opnieuw) vastgesteld op 3 oktober 2017 en in werking getreden per 5 oktober 2017. De code is opgebouwd rond zeven principes die zijn uitgewerkt in bepalingen en drie regelingen.

In deze rapportage wordt ingegaan op de stand van zaken rond de implementatie en naleving van genoemde richtlijnen en regelingen in het verslagjaar 2020.

Cultuur (*principe 1*)

Het bestuur creëert een cultuur die bijdraagt aan de onafhankelijkheid en integriteit van de media-organisatie en die erop is gericht de publieke mediaopdracht te vervullen, ook op de lange termijn.

De cultuur van HUMAN kenmerkt zich, geheel in lijn met zijn humanistische traditie, door onafhankelijkheid, openheid en integriteit. De raad van toezicht en de bestuurder zien nauwgezet toe op het waarborgen van deze waarden. De Governance Code Publieke Omroep is daarvoor een belangrijke leidraad. De principes en aanbevelingen zijn ter kennis gebracht van alle betrokkenen en zijn te raadplegen op het intranet. In alle relevante contracten, zowel CAO als freelance, wordt verwezen naar de governancecode waarbij contractanten zich akkoord verklaren met de inhoud.

Integer handelen (*Principe 2*)

Het bestuur, de voorzitter, de leden van de raad van toezicht en de overige medewerkers van de mediaorganisatie handelen integer. Door openheid en aanspreekbaarheid voorkomen zij dat hun persoonlijke belangen met die van de mediaorganisatie verstrengeld raken.

HUMAN hecht groot belang aan het bevorderen van een cultuur waarin alle medewerkers op de hoogte zijn van het integriteitsbeleid en dat er op een open wijze over normen en waarden kan worden gesproken. HUMAN heeft een Gedragscode (inclusief Beleid Ongewenst Gedrag) opgesteld waarin de verantwoordelijkheid en de criteria voor gedrag en omvang voor alle medewerkers zijn opgenomen. Integriteit, professionaliteit, verantwoording en transparantie zijn hierbij de uitgangspunten.

Bij indiensttreding en jaarlijks worden alle CAO-medewerkers en de raad van toezicht-leden verzocht om opgave te doen van al hun nevenfuncties, financiële belangen of beleggingen en het ontvangen/verstrekken van geschenken. De nevenfuncties van topfunctionarissen worden gepubliceerd alsmede de ontvangen en gegeven geschenken met een waarde van meer dan € 50.

Voor wat betreft de beloningen/onkostenvergoedingen zijn de omroepbrede CAO-regels van toepassing op alle topfunctionarissen. Voor de leden van de raad van toezicht geldt een vacatieregeling en onkostenvergoedingsregeling. De uitbetaalde vergoedingen worden nader toegelicht in de jaarrekening.

De uitkomst van de jaarlijkse informatieverstrekking door alle medewerkers en toezichthouders over 2020 gaf geen aanleiding tot het nemen van maatregelen. Gevallen van fraude, misbruik of oneigenlijk gebruik en afwijkingen van de integriteitscode zijn ons niet gemeld en anderszins ook niet bekend.

Voor het overige zijn de onderdelen van deze richtlijn betreffende belangenverstrengeling en aanbesteding van belang:

- Indien met een opdracht meer dan € 50.000 is gemoeid, moet bij ten minste drie organisaties/bedrijven een offerte worden aangevraagd. Dit is niet van toepassing indien het een opdracht tot het maken van een televisie- of radioprogramma, dan wel

internetcontent, dan wel de uitzonderingen genoemd in de Europese aanbestedingsrichtlijnen betreft. Daarmee is de werkingssfeer van deze bepaling sterk gelimiteerd. De zakelijk leider draagt zorg voor navolging van deze richtlijn. In 2020 hebben zich geen casussen voorgedaan.

- Een accountant is ten hoogste vijf jaren achtereenvolgend verbonden aan een media-instelling als degene die de jaarstukken controleert. Toegestaan is dat binnen een kantoor aansluitend wederom voor ten hoogste vijf jaren een andere accountant met de controle wordt belast, mits in dat geval het kantoor waarborgt dat een nieuw team medewerkers bij de controle wordt ingezet. In 2018 heeft HUMAN in lijn met de besluitvorming van de VPRO besloten om, na zes jaar, van accountant te veranderen. De huidige accountant is PricewaterhouseCoopers Accountants N.V. In 2020 is samen met de VPRO een aanbesteding uitgeschreven voor de accountantscontrole over de jaren 2021-2025 met een uitbreidingsoptie van 2x 1 jaar. Deze aanbesteding is gegund aan de huidige accountant: PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.

Relatie bestuur en raad van toezicht (Principe 3)

Het bestuur en de raad van toezicht zijn, ieder vanuit hun eigen rol, verantwoordelijk voor de governance van de mediaorganisatie en ontwikkelen daarvoor permanent hun deskundigheid en professionaliteit.

HUMAN heeft de organisatie ingericht conform de aanbevelingen voor de bestuurlijke organisatie van de Governancecode Publieke Omroep. Deze geeft gedragsregels voor topfunctionarissen en toezichthouders, voor de inrichting van de organisatie van omroepinstellingen - inclusief de verhouding tussen toezicht en bestuur - voor de honorering van functionarissen en toezichthouders, verslaglegging van werkzaamheden en voor de wijze waarop leden invloed kunnen uitoefenen.

Er is binnen HUMAN een helder onderscheid tussen (de taken en verantwoordelijkheden van) het bestuur en de raad van toezicht. Met de huidige two-tierstructuur (besturend orgaan en toezichthoudend orgaan) voldoet HUMAN aan de eisen, vastgelegd in de richtlijn.

De raad van toezicht evalueert jaarlijks zijn functioneren buiten aanwezigheid van het bestuur en voert eenmaal per jaar met het bestuur een gesprek over het functioneren. De gesprekken worden schriftelijk vastgelegd. Het bestuur en (de leden van) de raad van toezicht werken permanent aan de eigen ontwikkeling, onder meer door kritische (zelf)reflectie, coaching en het bijwonen van relevante conferenties.

Bestuur (Principe 4)

Het bestuur is deskundig en oefent zijn taken en bevoegdheden, met inachtneming van wet- en regelgeving en de statuten, uit in het belang van de mediaorganisatie en de uitvoering van de publieke mediaopdracht.

Het bestuur van HUMAN is onder meer verantwoordelijk voor zorgvuldige besluitvorming wat betreft procedure, proces en inhoud; het realiseren van de doelstellingen, de strategie en het (financiële) beleid; het realiseren en borgen van de transparantie, onafhankelijkheid en integriteit van HUMAN; het (laten) naleven van alle relevante wetten en regels, waaronder de Mediawet 2008 en de Governancecode Publieke Omroep; het beheersen van de risico's van de ondernemingsactiviteiten en voor de juiste besteding van de middelen van HUMAN; de

verslaggeving en rapportages over de prestaties van de organisatie en tijdige en adequate informatievoorziening naar de raad van toezicht. Het bestuur draagt er zorg voor dat de raad van toezicht zijn toezichthoudende taak optimaal kan uitvoeren.

De taken en bevoegdheden van het bestuur zijn vastgelegd in de statuten. Daarin is ook vastgelegd voor welke besluiten van het bestuur de voorafgaande goedkeuring of vaststelling door, dan wel instemming van de raad van toezicht noodzakelijk is. Tevens zijn in de statuten de bevoegdheden en verantwoordelijkheden van het bestuur ten opzichte van de algemene ledenvergadering vastgelegd. Het bestuur van HUMAN bestaat uit een persoon, Willemien van Aalst. Zij vervult tevens de functie van hoofdredacteur.

Raad van toezicht (*principe 5*)

De raad van toezicht is deskundig en onafhankelijk en richt zich bij het vervullen van zijn taken, met inachtneming van wet- en regelgeving en de statuten, op het belang van de mediaorganisatie en de uitvoering van de publieke mediaopdracht.

De raad houdt toezicht op het beleid van het statutaire bestuur, de algemene gang van zaken van de vereniging, het bestuur en het door het bestuur gevoerde beleid en beheer. De raad toetst het beleid van het bestuur aan het meerjarenbeleidsplan 'Durf te Denken' (2016-2021) en de daaruit voortvloeiende operationele jaarplannen. De raad is voorts belast met de taken en bevoegdheden die in de statuten zijn vastgelegd en geeft het bestuur, gevraagd en ongevraagd, advies. De raad van toezicht is werkgever van het bestuur. Conform de Governancecode Publieke Omroep (2018) stelt de raad van toezicht zich onafhankelijk en kritisch op. Bij de vervulling van zijn taak richt de raad van toezicht zich naar het belang van de vereniging, rekening houdend met het gemeenschappelijk belang van het bestel van publieke media-instellingen. Tot slot ziet de raad van toezicht toe op de verwezenlijking van het doel van de vereniging in overeenstemming met de grondslag.

Samenstelling

Op 31 december 2020 bestond de raad van toezicht uit vijf leden, met ieder een eigen aandachtsgebied (algemeen bestuurlijk toezicht en de relatie met overheid en politiek, organisatieontwikkeling, financiën, juridische aangelegenheden, media, journalistiek en filosofie). De raad van toezicht hanteert voor zijn leden en voor de raad van toezicht als geheel functieprofielen met taken en competenties. Bij vacatures wordt, na evaluatie, het betreffende vacante profiel openbaar gemaakt.

De samenstelling van de raad van toezicht is, ten opzichte van 2019, onveranderd gebleven. Wel is, tijdens de Algemene Ledenvergadering van 25 september 2020, besloten dat de tweede termijn van de voorzitter van de raad van toezicht, Magdeleen Sturm, met een jaar wordt verlengd tot en met juni 2022. De reden hiervoor is dat in 2021 wordt bepaald of HUMAN aan de eisen voldoet om een volwaardige erkenning te krijgen om vervolgens een samenwerkingsomroep met de VPRO te vormen. Een voorzitterswisseling medio 2021 is derhalve complex en niet wenselijk.

<i>Naam</i>	<i>Functie</i>	<i>Einddatum 1^e termijn</i>	<i>Einddatum 2^e termijn</i>
Magdeleen Sturm	Voorzitter		1 juni 2022
Sem Bakker	Vicevoorzitter		6 november 2022
Haroon Sheikh	Lid		28 september 2023
Yvonne Zonderop	Lid	11 juni 2021	
Beril Kutluer	Lid	16 juni 2023	

Commissies

De raad van toezicht wordt bijgestaan door de auditcommissie en de programmaraad.

De auditcommissie bestaat uit Beril Kutluer (voorzitter) en Haroon Sheikh. De auditcommissie bereidt de besluitvorming van de raad van toezicht voor op financieel vlak. De auditcommissie adviseert de raad van toezicht over de jaarlijks te nemen goedkeuringsbesluiten inzake jaarrekening en begroting, de werking van de interne risicobeheersing en controlesystemen en de naleving daarvan. De auditcommissie voert regulier overleg met de directeur en de zakelijk leider, en onderhoudt contact met de externe onafhankelijke accountant. In 2020 vergaderde de auditcommissie vijfmaal met de directeur en zakelijk leider (7 februari, 10 april, 12 juni, 30 oktober en 27 november). Op 10 april vergaderde de commissie in het bijzijn van de controlerend onafhankelijke accountant. Voor een opsomming van de door de auditcommissie geïdentificeerde risicogebieden, waarover de directie in het kader van het risicomanagement periodiek rapporteerde, wordt verwezen naar paragraaf 'risicomanagement, compliance en governance'.

De programmaraad is het strategisch inhoudelijk adviesorgaan van de raad van toezicht en het bestuur en heeft tot taak om visies en perspectieven aan te dragen voor de programmering, met een klemtoon op de vraag: wat zijn belang en boodschap van het humanisme anno nu.

De programmaraad bestaat uit leden afkomstig uit het maatschappelijke netwerk van HUMAN. Onder voorzitterschap van Yvonne Zonderop kwam de programmaraad in 2020 eenmalig bijeen, op 7 september. Wegens corona was het niet mogelijk om vaker een fysieke bijeenkomst te organiseren, hetgeen de voorkeur heeft gezien de aard van het gesprek en de grootte van de groep. De programmaraad bestond op 31 december 2020 uit 14 leden.

Activiteiten

De raad van toezicht kwam in 2020 achtmaal bijeen, tweemaal vaker dan in 2019. De reden hiervoor is dat 2020 voor de toekomst van HUMAN een cruciaal jaar was. De vergaderingen vonden plaats op 20 februari, 16 april, 14 mei, 25 juni, 8 september, 8 oktober, 12 november en 10 december.

In de vergaderingen is aandacht besteed aan jaarlijks terugkerende onderwerpen, waaronder de financiële ontwikkeling en verantwoording, actuele ontwikkelingen in het mediabeleid, naleving wet- en regelgeving, governancecode, risicomanagement, ontwikkeling van de programmering, de samenwerking met de VPRO en maatschappelijke partners, positionering, ledenwerving, ontwikkeling van de vereniging en de algemene gang

van zaken bij HUMAN.

Specifieke onderwerpen in 2020 waren de voor HUMAN cruciale aanpassing van de mediawet, het vormen van een samenwerkingsomroep met de VPRO, de ontwikkeling van het meerjarenbeleidsplan voor de periode 2022-2026 en de ledenwerfcampagne. De raad van toezicht keurde het jaarverslag 2019, de begroting 2021, het jaarplan 2021 en het meerjarenbeleidsplan 2022-2026 goed.

Het wederzijds functioneren tussen de raad van toezicht en het bestuur is aan de orde geweest en daarnaast heeft de raad van toezicht, buiten de aanwezigheid van het bestuur, op 4 februari 2021 het functioneren van het bestuur en zijn eigen functioneren in 2020 besproken. Tijdens de zelfevaluatie is onder meer aandacht besteed aan de onderwerpen die worden genoemd in de Beleidsregel Governance (Commissariaat voor de Media) en de Governancecode (Commissie Integriteit Publieke Omroep). De raad van toezicht heeft geconstateerd dat de invulling van het toezicht voldoet aan de daaraan gestelde eisen, waarbij het zijn van klankbord, gezien de ontwikkelingsfase van HUMAN, terecht veel aandacht krijgt. Op basis van de evaluatie is besloten om te investeren in een collectief professionaliseringstraject, gericht op het expliciteren van de visie van de raad van een toezichtvisie en de voorbereiding van de invulling van het toezicht in de samenwerkingsomroep met de VPRO.

Overige vergaderingen en bijeenkomsten

In het kader van de samenwerkingsovereenkomst tussen HUMAN en VPRO kwamen delegaties van de raden van toezicht van beide omroepen, in het bijzijn van de directies, tweemaal bijeen, op 28 februari en 30 november. In beide bijeenkomsten stond het gesprek over de vorming van de samenwerkingsomroep VPRO-HUMAN centraal.

De jaarlijkse vergadering met de leden van de personeelsvertegenwoordiging van HUMAN vond plaats op 7 december. Namens de raad van toezicht waren de voorzitter en vicevoorzitter aanwezig.

Op 14 december vond het jaarlijks functioneringsgesprek plaats met de directeur. Het gesprek werd gevoerd door de voorzitter en vicevoorzitter.

De voorzitter van de raad van toezicht, Magdeleen Sturm, was op 26 september aanwezig bij de Algemene Ledenvergadering van de Vereniging Investeer in Human in het Instituut voor Beeld en Geluid.

Magdeleen Sturm was op 21 september aanwezig bij een bijeenkomst van de voorzitters van de raden van toezicht van de omroepen.

Afzonderlijk en incidenteel bezoeken de leden van de raad van toezicht vergaderingen van de programmaraad, maandagochtendbijeenkomsten van medewerkers en programmatische evenementen en premières van HUMAN.

Risicobeheersing (*Principe 6*)

Het bestuur is verantwoordelijk voor een goed systeem van risicobeheersing, maakt de risico's die aan de activiteiten zijn verbonden kenbaar en draagt zorg voor sluitende interne

processen, procedures en externe verslaggeving, voorzien van een controleverklaring door een externe accountant. De raad van toezicht heeft hierbij een toezichthoudende taak.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het beheersen van de risico's verbonden aan de strategie en de activiteiten van de organisatie, het handelen van medewerkers en de maatschappelijke positionering van de organisatie. In de reguliere vergaderingen van de raad van toezicht worden de risicoanalyses besproken en minstens eenmaal per jaar de werking van de risicobeheersings- en controlesystemen, alsmede noodzakelijk geachte aanpassingen.

Bestuur en raad van toezicht zijn zich zeer bewust van het goede voorbeeldgedrag dat zij als leidinggevende(n) en toezichthouders dienen te geven inzake onder meer betrouwbaarheid, integriteit, dienstbaarheid, functionaliteit, onafhankelijkheid, transparantie, zorgvuldigheid en motivatie.

De onafhankelijkheid van onze programmamakers wordt gewaarborgd in vastgelegde afspraken met onze samenwerkingspartners. Het redactiestatuut, vastgesteld op 16 juni 2016, ziet toe op de noodzakelijke waarborging van journalistieke kwaliteit en onafhankelijkheid binnen onze netwerk-organisatie en in het geval van integrale programmering.

HUMAN heeft in 2020 geen schenkingen gedaan aan derden.

Verantwoording (*Principe 7*)

Het bestuur en de raad van toezicht spreken elkaar aan, vanuit ieders verantwoordelijkheid, op hun functioneren en leggen over hun werkzaamheden actief openbare verantwoording af.

Het principe bepaalt de eisen waaraan de verslaglegging van de activiteiten van de omroepinstellingen moet voldoen. HUMAN legt op allerlei verschillende niveaus verantwoording af over het gevoerde beleid.

In het jaarverslag ten behoeve van de algemene ledenvergadering (ALV) doen de raad van toezicht en het bestuur conform het bepaalde in de statuten, integraal verslag van het gevoerde beleid, inclusief rekening en verantwoording in de vorm van de jaarrekening met accountantsverklaring.

De jaarrekening wordt opgesteld conform de eisen in het Handboek Financiële Verantwoording en wordt voorgelegd aan het Commissariaat voor de Media. Voorts legt de raad van toezicht jaarlijks een jaarplan inclusief begroting voor aan de ALV waarin strategie en toekomstig beleid worden toegelicht.

Ten slotte stelt het bestuur jaarlijks, conform artikel 31 b van de WOR, een sociaal jaarverslag op waarin ingegaan wordt op de ontwikkelingen op het terrein van het personeelsbeleid. Dat verslag wordt besproken met de personeelsvertegenwoordiging.

In de verklaring governance en interne beheersing verklaart het bestuur dat in het bestuursverslag informatie wordt verschaft conform RJ 400.108 en 400.122 en dat het bestuursverslag voldoet aan de beleidsregels van het Commissariaat voor de Media ten aanzien van de governance en interne beheersing.

HUMAN draagt verder zorg voor:

Administratieve organisatie en maatregelen van interne controle, inclusief systeem van informatievoorziening aan werkprocessen.

Vanaf 2016 heeft HUMAN een samenwerkingsovereenkomst met de VPRO om het media-aanbod te verzorgen. In diverse Service Level Agreements (SLA) is precies vastgelegd aan welke voorwaarden beide partijen moeten voldoen.

Financiële borging vindt plaats op basis van het Handboek Financiële Verantwoording en de interne regelingen met betrekking tot de Administratieve Organisatie (VPRO). Het verzorgen van het media-aanbod is opgedragen aan de VPRO waarbij rapportage aan de opdrachtgever (Human) een cruciale rol speelt. Inhoudelijke en financiële nacalculaties worden met alle betrokkenen doorgesproken en vastgelegd in het financiële systeem. Afspraken gelden rond evaluatie van programma's in redacties, met de hoofdredactie, de wekelijkse medewerkersbijeenkomst en het management van de NPO-platforms.

Regeling A Melden vermoedens van misstanden (bindend)

In het kader van deze regeling zijn de VPRO-vertrouwenspersonen Marcus van der Zwaag en Ymke Kreiken, na goedkeuring van de personeelsvertegenwoordiging, tevens aangesteld als vertrouwenspersonen bij HUMAN. Medewerkers hebben voorts de keus zich te wenden tot een extern vertrouwensbureau via het bureau BING. Er hebben zich in 2020 geen meldingen voorgedaan. Kennis is genomen van de Wet Huis voor de Klokkenluiders. HUMAN acht de uitgangspunten van deze wet van groot belang, maar heeft hem niet geïmplementeerd omdat ons personeelsbestand minder dan de gestelde vijftig medewerkers telt.

Regeling B Commissie ter bevordering van goed bestuur en Integriteit Publieke Omroep (CIPO, bindend) HUMAN onderschrijft de taakstelling van CIPO en vraagt de commissie waar nodig om advies. HUMAN wijst zijn medewerkers op het bestaan van CIPO.

Regeling C Beloningskader Presentatoren in de Publieke Omroep (BPPO, bindend)

Alle bij HUMAN werkzame presentatoren ontvangen een jaarhonorarium dat binnen de gestelde normen valt. HUMAN voldoet aan deze richtlijn en rapporteert hierover jaarlijks aan de NPO.

Toekomst

In afwachting van een positief besluit op de erkenningsaanvraag van HUMAN bereidt de organisatie zich in 2021 voor op zijn nieuwe toekomst. Met 90.205 leden, een aantoonbare eigen achterban, onderscheidende programmering, een uitgekristalliseerd meerjarenbeleidsplan, gezonde bedrijfsvoering en de VPRO als sterke partner, zijn wij vol vertrouwen dat aan HUMAN een volwaardige erkenning wordt verleend. Een volwaardige erkenning betekent ook groei. Het garantiebudget voor het realiseren van media-aanbod verdrievoudigd waardoor HUMAN substantieel meer media-aanbod kan realiseren op de NPO-aanbodkanalen. Ook de vergoeding voor de organisatiekosten groeit.

In 2021 zal derhalve veel aandacht uitgaan naar programmatische ontwikkeling en - vernieuwing en het voorbereiden van de samenwerkingsomroep met de VPRO.

Met de aanpassing van de Mediawet die op 8 december jl. zijn beslag heeft gekregen, is de herwaardering voor een sterke externe pluriforme publieke omroep een feit. En dat is gunstig voor HUMAN. Maatregelen die in de nabije toekomst worden geïmplementeerd zijn onder meer: nadrukkelijk ruimte voor pluriforme programmering, doorvoeren van de afgesproken verlaging van de ledeneis, andere legitimatiecriteria voor publieke omroepen in aanvulling op de aangepaste ledeneis, tussentijdse verantwoording voor omroepen met betrekking tot hun missie en identiteit, een nieuwe verdeling van garantiebudgetten tussen de landelijke publieke omroepen en het verhogen van de minimumledenbijdrage voor leden van de landelijke publieke omroepen. Daarnaast: het verduidelijken van de journalistieke taak van de publieke omroep, flexibelere programmering (content first) en de versterking van de financieringsbasis van de NPO.

Tegelijkertijd zijn er nog altijd de bedreigingen van de bezuinigingen die de NPO voortdurend teisteren. In het afgelopen decennia is het budget van de NPO substantieel geslonken. Meer bezuinigingen hebben vergaande consequenties voor programmering en organisatie van de publieke omroep als geheel. De ondergrens voor het borgen van een kwalitatief hoogwaardige publieke omroep is in zicht.

De verwachte doorstart van HUMAN vanaf 2022 vindt plaats in een uiterst onzekere tijd veroorzaakt door de coronacrisis. Dat deze crisis op de korte en lange termijn ook effect zal hebben op de publieke omroep is evident. In dat kader is de uitkomst van de Tweede Kamerverkiezingen van maart 2021 belangrijk. De politieke verschillen zijn groot, ook met betrekking tot de publieke omroep. Daarnaast kent de mediawereld zelf grote uitdagingen waaronder de komst van grote internationale Big Tech spelers en VOD-platforms die in toenemende mate de Nederlandse markt veroveren. Om alle uitdagingen waar de publieke omroep voor staat het hoofd te kunnen bieden is een intensieve, constructieve en goede samenwerking tussen omroepen en NPO in de komende jaren noodzakelijk.

Verklaring governance en interne beheersing

Teneinde de jaarrekening zinvol te kunnen interpreteren, verschaft het bestuursverslag conform RJ 400.108 informatie over de Vereniging investeer in Human (hierna te noemen HUMAN).

Conform RJ 400.122 is in het bestuursverslag ook informatie opgenomen over de toepassing van de Governancecode Publieke Omroep 2018, die fungeert als gedragscode. Het bestuursverslag voldoet aan de specifieke voorschriften van Principe 7 van de Governancecode Publieke Omroep 2018. Principe 7 betreft de openbare verantwoording door het bestuur en de raad van toezicht van HUMAN van hun functioneren. Principe 7 is door de Raad van Bestuur van de NPO op grond van het bepaalde in artikel 2.3, tweede lid, van de Mediawet 2008, juncto artikel 2.10, tweede lid, aanhef en onder c, en artikel 2.60, eerste lid, bindend vastgesteld voor de landelijke publieke media-instellingen.

Het bestuursverslag voldoet ook aan de beleidsregels van het Commissariaat voor de Media van 26 september 2017 ten aanzien van de governance en interne beheersing van de NPO, de RPO en de landelijke en regionale publieke media-instellingen (Staatscourant, 12 oktober 2017, nummer 57731).

Hilversum, 22 april 2021
Mede namens de raad van toezicht,

Willemien van Aalst
Directeur/hoofdredacteur

Balans per 31 december 2020 (MODEL I)
(na resultaatbestemming)

		<u>31 december 2020</u>		<u>31 december 2019</u>	
		€	€	€	€
<i>Vlottende activa</i>					
Vorraden					
Onderhanden werken	(1)		1.563.778		910.636
Vorderingen					
Handelsdebiteuren	(2)	41.693		25.478	
Belastingen en premies sociale Verzekeringen		0		0	
Overige vorderingen	(3)	145.101		117.009	
Overlopende activa	(4)	4.690		5.022	
			<u>191.484</u>		<u>147.509</u>
Liquide middelen					
Bank	(5)		2.329.835		1.916.834
			<u>4.085.097</u>		<u>2.974.979</u>

		31 december 2020		31 december 2019	
		€	€	€	€
Eigen vermogen					
Algemene reserve	(6)	750.000		750.000	
Reserve voor media-aanbod	(7)	500.000		500.000	
			1.250.000		1.250.000
Voorzieningen					
Jubilea	(8)	7.539		14.318	
Loopbaanontwikkeling	(9)	31.412		23.232	
			38.951		37.550
Kortlopende schulden					
Overgedragen Reserve	(10)	94.981		141.428	
Media-aanbod					
Schulden aan leveranciers	(11)	974.444		381.251	
Belastingen en premies					
sociale verzekeringen	(12)	144.276		147.653	
Overige schulden	(13)	80.651		51.567	
Overlopende passiva	(14)	1.501.794		965.530	
			2.796.146		1.687.429
			4.085.097		2.974.979

Exploitatierkening 2020 volgens de categoriale indeling (MODEL II)

In €

	2020	2019
Baten		
Media-aanbod (15)		
- Vergoeding OCW	4.998.717	4.211.258
- Omroepbrede Middelen	3.045.783	2.757.491
- Inzet Overgedragen Media-aanbod	<u>89.928</u>	<u>215.500</u>
<i>Subtotaal baten Media-aanbod</i>	8.134.428	7.184.249
Programmagebonden eigen bijdragen (15)	0	151.164
Opbrengst overige nevenactiviteiten (16)	43.684	37.786
Opbrengst Verenigingsactiviteiten (17)	775.656	694.640
Overige bedrijfsopbrengsten	2.850	2.853
<i>Som der bedrijfsopbrengsten</i>	8.956.618	8.070.692
Lasten		
Lonen en salarissen (18)	1.764.240	1.931.030
Sociale lasten (19)	537.776	485.785
Directe productiekosten (20)	5.853.893	4.906.789
Overige bedrijfslasten (21)	749.606	473.032
<i>Som der bedrijfslasten</i>	8.905.515	7.796.636
Bedrijfsresultaat	51.103	274.056
Financieel resultaat (22)	-1.829	309
Saldo uit gewone bedrijfsuitoefening	49.274	274.365
Vennootschapsbelasting	-5.504	0
Over te dragen reserve voor media-aanbod	-43.770	-141.139
Exploitatieresultaat na overdracht en belastingen	0	133.226

Kasstroomoverzicht over 2020 (MODEL III)

In €

	2020	2019
I. Kasstroom uit operationele activiteiten		
Exploitatieresultaat	0	133.226
Aanpassen voor:		
Afschrijving vaste activa	0	0
Mutatie voorziening	<u>1.401</u>	<u>-3.696</u>
Bruto kasstroom uit operationele activiteiten	1.401	129.530
Mutatie voorraden	-653.142	-102.635
Mutatie vorderingen	-43.975	195.031
Mutatie kortlopende schulden	<u>1.108.717</u>	<u>-297.542</u>
Netto kasstroom uit operationele activiteiten	413.001	-75.616
II. Kasstroom uit investeringsactiviteiten		
Investerings in (im)materiële vaste activa	0	0
Desinvesteringen in (im)materiële vaste activa	<u>0</u>	<u>0</u>
Kasstroom uit investeringsactiviteiten	0	0
III. Kasstroom uit financieringsactiviteiten		
Ontvangsten uit langlopende schulden	0	0
Aflossing van langlopende schulden	<u>0</u>	<u>0</u>
Kasstroom uit financieringsactiviteiten	0	0
Mutatie liquide middelen I- II + III	413.001	-75.616
Liquide middelen einde boekjaar	2.329.835	1.916.834
Liquide middelen begin boekjaar	1.916.834	1.992.450
Mutatie liquide middelen	413.001	-75.616

Toelichting op de exploitatierekening over 2020 per kostendrager (Model IV)

In €

	Radio	Televisie	Overig media-aanbod
Baten			
Media-aanbod			
- Vergoeding OCW	415.000	2.940.915	626.900
- Omroepbrede Middelen	0	2.758.064	243.800
- Inzet Overgedragen Media-aanbod	0	89.928	0
<i>Subtotaal baten Media-aanbod</i>	415.000	5.788.907	870.700
Programmagebonden eigen bijdragen	0	0	0
Opbrengst overige nevenactiviteiten	0	0	0
Opbrengst Verenigingsactiviteiten	0	0	0
Overige bedrijfsopbrengsten	0	2.850	0
<i>Som der bedrijfsopbrengsten</i>	415.000	5.791.757	870.700
Lasten			
Lonen en salarissen	21.883	710.645	519.094
Sociale lasten	8.878	247.772	140.734
Directe productiekosten	384.966	4.591.028	267.034
Overige bedrijfslasten	0	28.666	4.710
Toerekening organisatiekosten	0	0	0
<i>Som der bedrijfslasten</i>	415.727	5.578.111	931.572
Bedrijfsresultaat	-727	213.646	-60.872
Financieel resultaat	0	0	0
Exploitatieresultaat voor toerekeningen	-727	213.646	-60.872
Toerekening resultaat niet-programmagebonden EB	0	0	45.116
Saldo uit gewone bedrijfsuitoefening	-727	213.646	-15.756
Vennootschapsbelasting	0	0	0
Over te dragen reserve voor media-aanbod	0	-43.770	0
Exploitatieresultaat na overdracht en belastingen	-727	169.876	-15.756
FTE gemiddeld	0,5	12,1	11,2
FTE ultimo	0,5	13,8	11,2

	Neven-activiteiten	Vereniging	Organisatiekosten	Totaal 2020
Baten				
Media-aanbod				
- Vergoeding OCW	0	0	1.015.902	4.998.717
- Omroepbrede Middelen	0	0	43.919	3.045.783
- Inzet Overgedragen Media-aanbod	0	0	0	89.928
<i>Subtotaal baten Media-aanbod</i>	0	0	1.059.821	8.134.428
Programmagebonden eigen bijdragen	0	0	0	0
Opbrengst overige nevenactiviteiten	43.684	0	0	43.684
Opbrengst Verenigingsactiviteiten	0	775.656	0	775.656
Overige bedrijfsopbrengsten	0	0	0	2.850
<i>Som der bedrijfsopbrengsten</i>	43.684	775.656	1.059.821	8.956.618
Lasten				
Lonen en salarissen	0	79.928	432.690	1.764.240
Sociale lasten	0	18.826	121.566	537.776
Directe productiekosten	2.430	608.435	0	5.853.893
Overige bedrijfslasten	0	35.300	680.930	749.606
Toerekening organisatiekosten	0	28.000	-28.000	0
<i>Som der bedrijfslasten</i>	2.430	770.489	1.207.186	8.905.515
Bedrijfsresultaat	41.254	5.167	-147.365	51.103
Financieel resultaat	0	-1.305	-524	-1.829
Exploitatieresultaat voor toerekeningen	41.254	3.862	-147.889	49.274
Toerekening resultaat niet-programmagebonden EB	-41.254	-3.862	0	0
Saldo uit gewone bedrijfsuitoefening	0	0	-147.889	49.274
Vennootschapsbelasting	0	0	-5.504	-5.504
Over te dragen reserve voor media-aanbod	0	0	0	-43.770
Exploitatieresultaat na overdracht en belastingen	0	0	-153.393	0
FTE gemiddeld	0	1,2	6,4	31,4
FTE ultimo	0	1,3	7,5	34,3

Toelichting op nevenactiviteiten per cluster 2020 (Model VI)

In €

	Cluster 1	Totaal 2020
Baten		
Programmagebonden eigen bijdragen	0	0
Opbrengst programmabladen	0	0
Opbrengst overige nevenactiviteiten	43.684	43.684
Overige bedrijfsopbrengsten	0	0
<i>Som der bedrijfsopbrengsten</i>	43.684	43.684
Lasten		
Lonen en salarissen	0	0
Sociale lasten	0	0
Afschrijvingen op materiële vaste activa	0	0
Bijzondere waardevermindering van vlottende activa		
Directe productiekosten	2.430	2.430
Overige bedrijfslasten	0	0
Toerekening organisatiekosten	0	0
<i>Som der bedrijfslasten</i>	2.430	2.430
Bedrijfsresultaat	41.254	41.254
Financieel resultaat		
Opbrengst deelnemingen	0	0
Rentebaten en inkomsten uit beleggingen	0	0
Waardeverandering van vorderingen vaste activa	0	0
Waardeverandering van beleggingen & effecten	0	0
Rentelasten en soortgelijke kosten (-/-)	0	0
<i>Som der financiële baten en lasten</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
Exploitatieresultaat voor toerekening Eigen Bijdrage	41.254	41.254

Sponsorbijdragen en bijdragen van derden 2020 (model VII)

In €

Specificatie: Aansluiting subsidies in de exploitatie

Titel Media aanbod	Organisatie	Totale bijdrage	CoBO	NPO-fonds
2Doc: Samen (Altijd Zondag)	NPO-fonds	154.297		154.297
2Doc: Sidik en de Panter	NPO-fonds	133.534		133.534
Klassen	NPO-fonds	600.615		600.615
Look What You Made Me Do	NPO-fonds	29.494		29.494
Aansluiting exploitatierekening		917.940	-	917.940

Specificatie: Aansluiting vermindering van subsidies van voorraad in de balans

Titel Media aanbod	Organisatie	Totale bijdrage	CoBO	NPO-fonds
2Doc: Zolang je blijft	NPO-fonds	79.646		79.646
2Doc: Lang leve de Koning	NPO-fonds	84.371		84.371
2Doc: De Grutto was hier	NPO-fonds	21.175		21.175
2Doc: A Family of Dragqueens	NPO-fonds	17.971		17.971
Look what you made me do	NPO-fonds	105.000		105.000
2Doc: De Voorstad	NPO-fonds	50.123		50.123
2Doc: De Nieuwe Wereld	NPO-fonds	21.175		21.175
Aansluiting "vermindering van voorraad" in de balans		379.461	-	379.461

Sponsorbijdragen en bijdragen van derden 2020 via buitenproducenten

Direct aan buitenproducenten zijn bijdragen toegekend voor in 2020 uitgezonden programma's.

Titel Media aanbod	Aantal afleveringen	Naam Organisatie	Totale bijdrage	CoBO	Filmfonds	Overige Derden
2Doc: Sidik en de Panter	1	Dieptescherpte	174.490	9.250	167.000	240
Thuis op Zuid	4	St. Alzheimer NI	20.000			20.000
		De Familie	4.938			4.938
2Doc: Zie je me? Hoor je me?	1	De Haaïen	10.217			10.217
Lijnbaan 109	1	Basalt Film B.V.	25.000	25.000		
Sigrig Kaag, van Jeruzalem naar Den Haag	1	De Haaïen B.V.	22.813	22.813		
Code Oranje	1	Witfilm	25.000	25.000		
Totaal ontvangen bijdragen door buitenproducenten			284.458	82.063	167.000	35.395

Er waren geen commerciële bijdrages

Programmamakosten per domein per platform 2020 (model IX)
X1.000

Domein	NPO1	NPO2	NPO3	NPOZ@PP	Totaal TV
Nieuws	0	0	0	0	0
Opinie	1.157	2.455	5	0	3.617
Sport	0	0	0	0	0
Samenleving	310	758	0	249	1.317
Kennis	307	66	0	0	373
Expressie	0	0	271	0	271
Amusement	0	0	0	0	0
Bijzondere kosten	0	0	0	0	0
Totaal	1.774	3.279	276	249	5.578

Domein	NPO Radio 1	NPO Radio 2	NPO 3FM	NPO Radio 4	NPO Radio 5	Totaal Radio
Nieuws	0	0	0	0	0	0
Opinie	416	0	0	0	0	416
Sport	0	0	0	0	0	0
Samenleving	0	0	0	0	0	0
Kennis	0	0	0	0	0	0
Expressie	0	0	0	0	0	0
Amusement	0	0	0	0	0	0
Bijzondere kosten	0	0	0	0	0	0
Totaal	416	0	0	0	0	416

Domein	Totaal OMA
Nieuws	0
Opinie	195
Sport	0
Samenleving	716
Kennis	0
Expressie	21
Amusement	0
Bijzondere kosten	0
Totaal	932

Grondslagen voor waardering van activa en passiva en resultaatbepaling

Continuïteit

Nederland en omroep getroffen door coronavirus

Ten tijde van het opstellen van de jaarrekening 2019 is Nederland getroffen door het coronavirus dat wereldwijd is uitgebroken. Deze situatie duurt nog voort ten tijde van het opstellen van de jaarrekening 2020. De Nederlandse regering heeft vergaande maatregelen genomen om de verspreiding van het virus zoveel mogelijk te beheersen en kwetsbare groepen in de samenleving waar mogelijk te beschermen.

Dit alles raakt ook de bedrijfsvoering van HUMAN.

Bestuur neemt maatregelen

Er is in 2019 meteen een crisisteam ingericht met relevante stakeholders van de verschillende afdelingen van de VPRO waaraan de directeur van HUMAN deelneemt. Dit team overlegt regulier over de ontwikkelingen en de te nemen maatregelen en over de communicatie met de collega's. In de eerste periode is dagelijks een update verstuurd aan alle medewerkers ondertussen wordt frequent via de reguliere interne kanalen informatie verstrekt.

Belangrijkste uitgangspunt voor alle besluiten is de veiligheid van de medewerkers. Daarnaast zijn de continuïteit van de programmering en de organisatie hoofddoelen. Er zijn maatregelen getroffen om het thuiswerken te ondersteunen en noodzakelijke werkzaamheden in het pand, studio's en elders conform de overheidsrichtlijnen in te richten. Binnen de gehele PO wordt gewerkt met een, steeds ge-update versie, van het COVID-19 protocol voor de AV-sector.

Verwachte gevolgen

Ondanks de beperkingen liep en loopt de reguliere programmering door. Voor HUMAN werden de opnames van *De Vloer op* na drie opnamedagen afgezegd maar in de zomer weer opgepakt. Zo konden we toch 10 mooie nieuwe uitzendingen maken. Tegelijkertijd zien wij stagnatie bij (documentaire)producties die HUMAN met externe producenten realiseert. Ook bij de documentaireserie *Klassen* was sprake van meerkosten en frictiekosten. De kosten die hieruit voortvloeien zijn te nemen binnen de exploitatie. Vooralsnog is er geen sprake van het vervallen van programmering.

Aangezien de crisis langer aanhoudt is een deel van de programmering doorgeschoven naar 2021 en verder. Het effect hiervan wordt als niet materieel beoordeeld.

Geen gevaar voor de continuïteit

Het bestuur is van mening dat er met de huidige maatregelen geen sprake is van een materiële onzekerheid in de continuïteit. De huidige gevolgen van de coronacrisis voor de omroep zijn te overzien. De organisatie is in staat vrijwel al het werk op afstand of in een veilige context elders te doen. Ook de invloed op de programmering is beperkt zolang er geen sprake is van een materieel teruglopende vraag van de NPO. De vergoeding voor de organisatiekosten zal als gevolg van deze crisis niet wijzigen.

Wel kan de crisis effect hebben op het faillissementsrisico van producenten. HUMAN beoordeelt de producties bij producenten, de vooruitbetalingen en het risico. De omroepen

en de fondsen hebben maatregelen getroffen om de liquiditeit van producenten en inkomsten van freelancers te ondersteunen.

Op korte termijn bestaat er geen liquiditeitsprobleem. De huidige liquiditeitspositie (quick ratio/current ratio per 31 december 2020 bedragen 0,99 resp. 1,46 (2019: 1,22 resp. 1,76) is ruim voldoende en is op orde. De liquiditeit per 31 maart 2021 bedraagt € 2,9 miljoen.

De uitbetaling van het budget voor uitgezonden programma's in maart vindt plaats in april 2020. Het grootste deel van de programmering in maart is ongewijzigd, derhalve is er ook voor april geen liquiditeitsprobleem op basis van continuïteit van de financiering en kan er aan de betalingsverplichtingen worden voldaan. De effecten voor mei en de maanden daarna worden duidelijk zodra er meer informatie bekend is over de programmatische veranderingen. Voor HUMAN stonden relatief weinig programma's gepland in het voorjaar 2020 en zijn er derhalve vooralsnog geen liquiditeitsproblemen.

De programmering en de daaraan gekoppelde liquiditeit wordt bijgehouden en beoordeeld door de zakelijk leider van HUMAN. De NPO heeft zich bereid verklaard in geval van behoefte extra liquiditeit in de vorm van een voorschot ten behoeve van (specifieke) programmering te verschaffen. Het voorschot, in de vorm van extra werkkapitaal, wordt verrekend in december 2020.

Algemeen

Op de jaarrekening zijn de bepalingen en inrichtingseisen van toepassing zoals deze zijn vastgelegd in Titel 9 Boek 2 BW en de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving. Nadere uitwerking wordt gegeven in het Handboek Financiële Verantwoording Landelijke Publieke Media-instellingen en NPO en Ster uitgegeven door het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, geldend voor de omroepinstellingen. Relevante aspecten voor de jaarrekeningen opgenomen in de Mediawet zijn tevens verwerkt in de jaarrekening.

De waardering van activa en passiva vindt plaats tegen verkrijgingsprijs.

Het resultaat wordt bepaald als het verschil tussen opbrengstwaarde van de geleverde prestatie en de kosten en andere lasten over het jaar. Baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop ze betrekking hebben; winsten worden slechts opgenomen voor zover ze op de balansdatum zijn gerealiseerd.

Voorzienbare verliezen en risico's die hun oorsprong vinden voor het einde van het verslagjaar, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn.

De gehanteerde grondslagen van waardering en van resultaatbepaling zijn ongewijzigd gebleven ten opzichte van het voorgaande jaar, met uitzondering van de toegepaste stelselwijzigingen zoals opgenomen in de desbetreffende paragrafen.

Bij toepassing van de grondslagen en regels voor het opstellen van de jaarrekening kunnen er verschillende oordelen en schattingen zijn gemaakt die essentieel kunnen zijn voor de in de jaarrekening opgenomen bedragen. Indien het voor het geven van het in artikel 2:362 lid 1 BW vereiste inzicht noodzakelijk is, is de aard van deze oordelen en schattingen inclusief de veronderstellingen opgenomen bij de toelichting op de desbetreffende jaarrekeningposten.

Vorraden

Waardering van een eigen productie geschiedt tegen directe kosten. Onder de directe kosten vallen de personele kosten van eigen medewerkers en overige medewerkers, de facilitaire kosten en de overige programmakosten. Kosten die niet direct aan het programma zijn toe te rekenen (bijvoorbeeld die van de directie/programmaleiding en planning media-aanbod, netcoördinatie) maken deel uit van de organisatiekosten.

De waardering van media-aanbod wordt verminderd met de voor dit media-aanbod ontvangen bijdragen van derden. Deze betreffen bijdragen van commerciële sponsors, de Stichting Co- productiefonds Binnenlandse Omroep (CoBO), het Mediafonds, het NPO-fonds en overige derden.

Gereed voor uitzending maar nog niet verspreid media-aanbod wordt op balansdatum individueel beoordeeld. Media-aanbod wordt volledig afgewaardeerd als er door de landelijke publieke media-instelling in overleg met de Raad van Bestuur van de NPO of de door hem gemandateerden definitief is besloten het media-aanbod niet te verspreiden.

Als twee jaar na de eerste voorraadwaardering nog geen beslissing is genomen ten aanzien van het verspreiden van media-aanbod, wordt het betreffende media-aanbod volledig afgewaardeerd. In specifieke gevallen kan hiervan worden afgeweken. Het gaat dan om gevallen waarin wel voldoende zekerheid bestaat over de verspreiding van het media-aanbod, maar niet over het jaar waarin de verspreiding zal plaatsvinden of de verspreiding later dan twee jaar na aankoop of productie zal plaatsvinden. Dit geldt bijvoorbeeld voor de aankoop van (licenties voor) speelfilms en series die minimaal twee jaar na aankoop ingaan.

Herhalingen

De directe kosten van een eigen productie worden toegerekend aan de eerste verspreiding van deze productie. Alleen indien op het moment van eerste verspreiding schriftelijk is vastgelegd dat dit media-aanbod daadwerkelijk herhaald zal worden én voor de herhaling bekostiging is vastgesteld, mag een deel van de directe kosten worden toegerekend aan de herhaling. Waardering van een herhaling geschiedt tegen maximaal het vastgestelde bekostigingsbedrag.

Aangekochte producties waarbij op basis van contractuele afspraken is betaald voor het recht op herhaling van media-aanbod, worden op balansdatum gewaardeerd, mits schriftelijk is vastgelegd dat dit media-aanbod daadwerkelijk herhaald zal worden én voor de herhaling bekostiging is vastgesteld. Waardering geschiedt tegen maximaal het vastgestelde bekostigingsbedrag.

Alle herhalingen worden drie jaar na de eerste voorraadwaardering volledig afgewaardeerd

Vorderingen

De vorderingen worden bij eerste verwerking gewaardeerd tegen de reële waarde van de tegenprestatie, inclusief de transactie indien materieel. Voor zover noodzakelijk, is rekening gehouden met een voorziening wegens oninbare vorderingen. Deze wordt op de boekwaarde in mindering gebracht.

Liquide middelen

Liquide middelen (banktegoeden) worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

Voorzieningen

Voorzieningen worden gevormd voor in rechte afdwingbare of feitelijke verplichtingen die op de balansdatum bestaan, waarbij het waarschijnlijk is dat een uitstroom van middelen noodzakelijk is en waarvan de omvang op betrouwbare wijze is te schatten.

Voorzieningen worden gewaardeerd tegen de beste schatting van de bedragen die noodzakelijk zijn om de verplichtingen per balansdatum af te wikkelen.

Pensioenvoorzieningen worden gewaardeerd tegen actuariële grondslagen. De overige voorzieningentegen nominale waarde.

HUMAN heeft de pensioenen ondergebracht bij de Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de Media (PNO Media). Dit fonds kent per 31 december 2020 een dekkingsgraad van 94,9% (2019 99,5%).

Pensioenlasten zijn verantwoord in de periode waarop zij betrekking hebben, een eventuele vordering of schuld wordt per ultimo kalenderjaar op de balans gepresenteerd. HUMAN heeft geen verplichting tot het voldoen van aanvullende bijdragen in geval van een tekort bij de instelling waar de pensioenen zijn ondergebracht, anders dan voldoen van toekomstige hogere premies.

Jubileumvoorziening

De jubileumvoorziening betreft een voorziening voor toekomstige jubileumuitkeringen.

De voorziening betreft de contante waarde van de in de toekomst uit te keren jubileumuitkeringen. De berekening is gebaseerd op gedane toezeggingen, blijf kans en leeftijd. Bij het tot stand komen van de berekende waarde is rekening gehouden met een rekenrente, gehanteerd bij pensioenregeling 'Artikel 44' uit het PNO pensioenreglement, die jaarlijks door de NPO wordt vastgesteld. Deze rekenrente wordt gehanteerd voor het contant maken van de toekomstige kasstromen bij de waardering van de voorziening.

Voorziening Loopbaantraject

Deze voorziening wordt gevormd op grond van de CAO voor het omroep personeel en wordt nominaal bepaald.

Kortlopende schulden

De kortlopende schulden worden bij eerste verwerking gewaardeerd tegen reële waarde. Kortlopende schulden worden na eerste verwerking gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs. Dit is meestal de nominale waarde.

Baten en Lasten

Baten

Netto omzet omvat de opbrengsten uit levering van goederen en diensten en gerealiseerde projectopbrengsten uit hoofde van onderhanden projecten onder aftrek van kortingen en dergelijke en van over de omzet geheven belastingen.

Opbrengsten uit de verkoop van goederen worden verwerkt zodra alle belangrijke rechten en risico's met betrekking tot de eigendom van de goederen zijn overgedragen aan de koper.

Verantwoording van opbrengsten uit de levering van diensten geschiedt naar rato van de geleverde prestaties gebaseerd op de verrichte diensten tot aan de balansdatum in verhouding tot de in de totaal te verrichten diensten.

Inkomsten uit lidmaatschappen worden toegerekend aan het jaar waarop ze betrekking hebben.

Inkomsten uit donaties worden volledig verantwoord in het jaar van ontvangst.

Overige baten worden toegerekend aan het jaar waarop ze betrekking hebben.

Verliezen worden in aanmerking genomen in het jaar waarin deze voorzienbaar zijn.

Lasten

Hieronder worden alle uitgaven verstaan, voor zover ze betrekking hebben op het verslagjaar. Deze betreffen de lonen en salarissen, de sociale lasten, de afschrijvingen, de directe productiekosten, de overige bedrijfslasten en de rentekosten. De lasten worden bepaald met inachtneming van de hiervoor reeds vermelde grondslagen voor waardering en toegerekend aan het verslagjaar waarop zij betrekking hebben.

Alle kosten die niet rechtstreeks samenhangen met de kernactiviteiten en dus verband houden met ondersteunende activiteiten, worden aangemerkt als organisatiekosten.

De toerekening van de organisatiekosten aan neven- en verenigingsactiviteiten dient plaats te vinden op bedrijfseconomische grondslagen.

Periodieke rentelasten en soortgelijke lasten komen ten laste van het jaar waarover zij verschuldigd zijn.

Kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de indirecte methode.

Toelichting op de balans per 31 december 2020

Flottende activa

(1) *Onderhanden werk en gereed product met betrekking tot media-aanbod*

In de voorraden zijn geen posten inzake herhalingsuitzendingen opgenomen.

	<u>31-12-2020</u>	<u>31-12-2019</u>
	€	€
Voorraad producties	1.943.239	1.690.281
Vooruit ontvangen bijdragen	(379.461)	(779.645)
	<u>1.563.778</u>	<u>910.636</u>

Vooruit ontvangen bijdragen

Subsidiegever:	Programma	2020
	Televisie	€
NPO-fonds	2Doc: Zolang je blijft	79.646
	2Doc: Lang leve de Koning	84.371
	2Doc: De Grutto was hier	21.175
	2Doc: A Family of Dragqueens	17.971
	Look what you made me do	105.000
	2Doc: De Voorstad	50.123
	2Doc: De nieuwe Wereld	21.175
		<u>379.461</u>

Ultimo boekjaar waren onder andere de kosten voor een aantal documentaireseries: De Wasstraat, De Publieke Tribune (uitzending begin 2021) en een deel van de serie Klassen (uitzending vanaf november 2020 t/m januari 2021) in de voorraad begrepen. Ook een aantal documentaires met buitenproducenten is in de voorraad opgenomen. Regelmatig wordt contact onderhouden over het verloop van deze producties. Ultimo boekjaar waren er geen aanwijzingen dat de producties niet gereed zullen komen en heeft er derhalve geen afwaardering van de voorraad plaatsgevonden.

Vorderingen

(2) Handelsdebiteuren

Ultimo boekjaar is het saldo gestegen ten opzichte van 2019 van € 25.478 naar € 41.693. De voornaamste oorzaak hiervoor is de doorbelasting aan de NPO van de SVOD inkomsten over het vierde kwartaal 2020 ad € 20.328.

Er is geen voorziening getroffen voor dubieuze debiteuren (2019: nihil).

(3) Overige vorderingen

	<u>31-12-2020</u>	<u>31-12-2019</u>
	€	€
Te vorderen subsidies	139.801	103.967
Te vorderen OCW-bijdrage van NPO	0	0
Voorschot reis-en verblijfkosten	0	4.000
Voorschot productiekosten	5.300	9.042
	<u>145.101</u>	<u>117.009</u>

De vordering op subsidiegevers betreft geheel het NPO-fonds. Het risico dat deze vordering niet invorderbaar is, is ingeschat op klein tot nihil.

Ultimo 2019 waren er enkele voorschotten aan productiemedewerkers verstrekt, deze werden afgerekend in het eerste kwartaal van 2020.

(4) Overlopende activa

	<u>31-12-2020</u>	<u>31-12-2019</u>
	€	€
Vooruitbetaalde bijdrage	4.690	4.690
Vooruitbetaalde verzekering	0	332
	<u>4.690</u>	<u>5.022</u>

HUMAN heeft via crowdfunding een investering gedaan in een documentaire-project. De bedoeling is dat met deze investering budget beschikbaar komt om van dit project het tweede leven na uitzending te onderzoeken.

Te vorderen van subsidiegevers

Subsidiegever	Bedrag	Programma	Nr.
NPO-fonds	€		
	39.321	2Doc: Moeder aan de lijn	F5117001
	48.409	2Doc: Maalstroom	F5117006
	40.060	2Doc: Sidik en de Panter	F5118025
	12.011	Klassen	F5119005
	<u>139.801</u>		

(5) Liquide middelen

Ultimo boekjaar is het saldo gestegen van € 1.916.834 € 2.329.835. Voor een toelichting wordt verwezen naar het kasstroomoverzicht. Alle liquide middelen staan ter vrije beschikking aan HUMAN.

Eigen vermogen

(6) Algemene reserve

	31-12-2020	31-12-2019
	€	€
Stand per 1 januari	750.000	616.774
Resultaat boekjaar	0	133.226
Stand per 31 december	<u>750.000</u>	<u>750.000</u>

(7) Reserve voor media-aanbod

Tekorten en overschotten worden opgenomen in een "reserve voor media-aanbod". Deze reserve dient besteed te worden aan dezelfde doeleinden waarvoor de vergoeding oorspronkelijk was toegekend.

	31-12-2020	31-12-2019
	€	€
Stand per 1 januari	500.000	500.000
Resultaat boekjaar	0	0
Stand per 31 december	<u>500.000</u>	<u>500.000</u>

De Raad van Bestuur van de Publieke Omroep heeft op 10 mei 2016 de gewijzigde Bindende Regeling Mediareserves vastgesteld. Hierin is vastgesteld dat Omroeporganisaties met een voorlopige erkenning maximaal € 500.000 mogen reserveren van de gelden voor de verzorging van media-aanbod aan het einde van het boekjaar.

Bestemming exploitatiesaldo

Het resultaat uit gewone bedrijfsvoering na belasting ad € 43.770 is als overgedragen reserve media-aanbod op de balans opgenomen. In 2019 is € 133.226 ten gunste gebracht van de algemene (verenigings)reserve.

Voorzieningen

(8) Jubilea

Uitkeringen aan het personeel vinden plaats bij een dienstverband van 25 en 40 jaar. De op korte termijn uit te keren jubileumvergoedingen worden opgenomen onder de kortlopende schulden, rekening houdende met het CAO recht van de werknemers op 2 dagen jubileum-verlof.

Het verloopoverzicht is als volgt:

	€
Stand per 1 januari 2020	14.318
Dotatie	392
Uitkering op korte termijn voor 2 medewerkers	(7.171)
	<hr/>
Stand per 31 december 2020	7.539
	<hr/>

(9) Loopbaanontwikkeling

Op grond van de CAO hebben medewerkers het recht om eens in de 5 jaar een loopbaantraject te volgen voor een bedrag van maximaal € 1.000 (exclusief BTW). De voorziening is opgebouwd voor ieder jaar dat de medewerker ultimo boekjaar in dienst was en daarbij nog geen gebruik had gemaakt van de regeling. In 2020 is door Corona weinig gebruik gemaakt van de regeling.

Het verloopoverzicht is als volgt:

	€
Stand per 1 januari 2020	23.232
Besteding aan loopbaantraject	-840
Dotatie	9.021
	<hr/>
Stand per 31 december 2020	31.412
	<hr/>

Kortlopende schulden

(10) Overgedragen Reserve Media-aanbod

	<u>31-12-2020</u>	<u>31-12-2019</u>
	€	€
Overgedragen reserve media-aanbod 2018 1)	289	289
Overgedragen reserve media-aanbod 2019 1)	141.139	141.139
Inzet in 2020: Brainwash Sandel	-71.928	0
Inzet in 2020: ontwikkeling 2Doc: Staal correctie	-18.000	0
	-289	0
Overgedragen reserve media-aanbod 2020 1)	43.770	0
	<u>94.981</u>	<u>141.428</u>

De overgedragen reserve media-aanbod betreft de overdracht van de reserve boven de norm. Met de netmanagers van de NPO zijn over de programmatische inzet t/m 2019 afspraken gemaakt. Dit moet nog gebeuren voor de overdracht over 2020 ad € 43.770.

(11) Schulden aan leveranciers

De schulden aan leveranciers ad € 974.444 (2019 € 381.251) zijn gestegen ten opzichte van 2019. Deze schulden zijn hoog ultimo 2020 omdat HUMAN in het vierde kwartaal 2020 en het eerste kwartaal van 2021 enkele grote projecten had lopen. In dit saldo is een schuld aan de VPRO begrepen ad 243k (2019 ad 64k) voor afgenomen diensten voortvloeiend uit de samenwerkingsovereenkomst en co-productieovereenkomsten.

(12) Belastingen en premies sociale verzekeringen

	<u>31-12-2020</u>	<u>31-12-2019</u>
Omzetbelasting	22.518	4.932
Loonheffing	121.758	142.721
	<u>144.276</u>	<u>147.653</u>

De omzetbelasting betreft de aangifte over het vierde kwartaal.

De loonheffing betreft de aangifte over december van het betreffende boekjaar. Deze last is lager omdat er in december 2019 een 1-malige uitkering van 2,6% is verstrekt als compensatie voor de inflatie in dat jaar. De werkgevers hadden hiertoe vrijwillig besloten omdat de onderhandelingen over een nieuwe omroep CAO niet tot resultaat hadden geleid in 2019 .

(13) Overige schulden

	<u>31-12-2020</u>	<u>31-12-2019</u>
	€	€
Pensioenpremie 1)	31.579	3.956
Vakantiedagen 2)	42.902	22.882
Te betalen OCW-bijdrage aan NPO 3)	6.170	24.729
	<u>80.651</u>	<u>51.567</u>

1) De nog te betalen pensioenpremie is hoger omdat de CAO verhoging die met terugwerkende kracht in november 2020 is verwerkt niet in de voorschotnota's was opgenomen. Ook waren enkele nieuwe medewerkers nog niet in de voorschotnota's opgenomen.

2) Ondanks dat medewerkers actief worden gestimuleerd om hun vakantiedagen op te nemen, heeft dat in het jaar waarin Corona domineerde niet geleid tot volledige opname van de vakantiedagen. Ook de drukte i.v.m. de campagne en de ledentelling heeft daaraan negatief bijgedragen.

3) Ultimo 2019 was er teveel voorschot vertrekt door de NPO. Dit saldo wordt in februari 2020 verrekend. De SVOD bijdrage ad 16.800 over het vierde kwartaal is gefactureerd aan de NPO en in het saldo schulden aan leveranciers verwerkt.

(14) Overlopende passiva

	<u>31-12-2020</u>	<u>31-12-2019</u>
	€	€
Vooruit ontvangen contributies 1)	585.635	320.313
Vooruit ontvangen baten 2)	22.290	22.290
Programmatische kosten 3)	766.697	532.404
Honoraria 3)	37.185	40.551
Salariskosten 4)	0	6.223
Accountantskosten 5)	34.756	23.656
Advieskosten 6)	25.170	0
Jubileumuitkering te betalen in 2019	7.171	2.959
Overig 7)	22.890	17.134
	<u>1.501.794</u>	<u>965.530</u>

1) Dit betreft het deel van de contributies dat tijdsevenredig in het volgende boekjaar als bate dient te worden genomen. Deze overloop is hoger door de groei van het aantal leden in het vierde kwartaal van 2020.

2) De vooruit ontvangen baten zijn voor een documentaire-project als bijdrage aan het onderzoek naar het tweede leven na uitzending en de opstart van een ander documentaire project.

3) Ultimo boekjaar waren er nog programmatische kosten en honoraria te betalen voor programma's uitgezonden in 2020. De kosten zijn hoger aangezien er in het vierde kwartaal veel programma's zijn uitgezonden waar nog kosten voor betaald moeten worden. Tevens zijn hier de kosten opgenomen die voortvloeien uit de Sociale regeling bij het niet verlengen van contracten voor bepaalde tijd ad € 43.949 (2019 € 20.035) en voor scholing en actieve bemiddeling ad € 36.300 (2019 € 18.150). Dit betreffen contracten met een programmatisch karakter.

4) Ultimo boekjaar 2019 waren er nog transitievergoedingen te betalen.

5) Dit betreffen de nog te betalen accountantskosten voor het lopende boekjaar en de controle van de ledentelling.

6) Dit betreffen advieskosten voor het aanbestedingstraject gezamenlijk met de VPRO voor de accountantscontrole vanaf boekjaar 2021 en advies- en schrijfkosten voor het beleidsplan 2022-2026.

7) Dit betreffen kosten zoals AWO vergoeding, werkplekken, bankkosten 4^e kwartaal, vacatiekostenvergoeding RvT etc.

Alle kortlopende schulden hebben een looptijd korter dan 1 jaar.

Niet uit de balans blijvende rechten en verplichtingen

Samenwerkingsovereenkomst

Op 18 december 2015 is de samenwerkingsovereenkomst met de VPRO ondertekend. In deze overeenkomst draagt de aspirant omroep; Vereniging Investeer in HUMAN de verzorging van haar media-aanbod op aan de erkende publieke omroeporganisatie VPRO. HUMAN is op grond van artikel 2.26 eerste lid, onderdeel f MW gehouden de verzorging van haar media-aanbod op te dragen aan de NTR of een erkende publieke omroeporganisatie en kiest er derhalve voor om de verzorging van al haar media-aanbod, in het kader van haar voorlopige erkenning, te doen uitvoeren door de VPRO en partijen beschouwen de samenwerking derhalve als een overheidsopdracht voor diensten in de zin van artikel 2.24 van de Aanbestedingswet 2012. De samenwerkingsovereenkomst is met 1 jaar verlengd.

De precieze afspraken zijn vastgelegd in 6 aparte service level agreements (SLA's):

- SLA Huurovereenkomst.

De huurovereenkomst loopt tot en met 31-12-2021. Bij aanvang is een huurprijs overeengekomen van € 28.380 per jaar. Voor bijkomende leveringen en of diensten is een aanvangsprijs bepaald van € 20.253. Vanaf 2020 worden extra werkplekken gehuurd voor de onderzoeksredactie. Over de komende periode bestaat nog een huurverplichting (inclusief diensten) van € 58.633. Looptijd 1 jaar € 58.633. Looptijd tussen de 2 en 5 jaar € 0.

- SLA Afdeling F&EO.

Voor de beschreven diensten krijgt de VPRO een vergoeding van € 61.000 op jaarbasis. Looptijd 1 jaar € 61.000. Looptijd tussen de 2 en 5 jaar € 0.

- SLA afdeling Personeel & Organisatie.

Voor de beschreven diensten krijgt de VPRO een vergoeding van € 22.000 op jaarbasis. Looptijd 1 jaar € 22.000. Looptijd tussen de 2 en 5 jaar € 0.

- SLA afdeling ICT & Productiefaciliteiten (I&P).

Voor de beschreven diensten krijgt de VPRO in 2021 een vergoeding van € 60.000 voor maximaal 40 werkplekken.

Looptijd 1 jaar € 60.000. Looptijd tussen de 2 en 5 jaar € 0.

- SLA afdeling Productie en Organisatorische ondersteuning.

Voor de beschreven diensten krijgt de VPRO in 2021 een vergoeding van € 55.000 op jaarbasis.

Hiernaast is in de SLA het onderhoud en de doorontwikkeling van HUMAN.nl opgenomen.

Voor deze werkzaamheden krijgt de VPRO een vergoeding van € 39.000 op jaarbasis.

Looptijd 1 jaar € 94.000. Looptijd tussen de 2 en 5 jaar € 0.

- SLA afdeling Ledenservice.

Voor de beschreven diensten krijgt de VPRO een vergoeding van € 3 excl. Btw per lid.

Looptijd 1 jaar € 326.700 inclusief btw bij een geschat gemiddeld aantal leden van 90.000.

Looptijd tussen de 2 en 5 jaar € 0.

Huurverplichtingen.

Naast de bovengenoemde ruimte wordt ook op het Ambonplein 73-79 te Amsterdam kantoorruimte van het Humanistisch Verbond gehuurd. Deze huurovereenkomst loopt van 1 april 2017 tot en met 31-03-2022 en bedraagt € 24.577 per jaar vermeerderd met servicekosten ad € 4.116 per jaar.

Looptijd 1 jaar € 28.693. Looptijd tussen de 2 en 5 jaar € 7.173.

Toelichting op de exploitatierekening 2020

(15) Media aanbod

	2020	2019
	€	€
Vergoedingen OCW	7.114.560	6.968.749
Vergoeding OCW voor frictiekosten	12.000	0
Inzet over te dragen reserve media-aanbod	89.928	215.500
Omroepbrede middelen NPO-fonds/programma gebonden EB	917.940	0
<i>Subtotaal baten Media-aanbod</i>	8.134.428	7.184.249
Programmagebonden eigen bijdragen	0	151.164
Overige programmaopbrengsten (kaartverkoop)	2.850	2.853
	8.137.278	7.338.266

In de vergoedingen OCW is een bijdrage voor levensbeschouwelijke programmering begrepen ad € 2.000.924 (2019: € 2.025.308). HUMAN heeft in 2020 60 uur (2019 59 uur) levensbeschouwelijke zendtijd gevuld. Tevens is hier de repartitie SVOD verantwoord ad € 31.000.

In de vergoeding OCW is tevens € 12.000 frictiekostenvergoeding begrepen.

Programmagebonden eigen bijdragen

Titel Media aanbod	Organisatie	Totale bijdrage	CoBO	NPO-fonds
2Doc: Samen (Altijd Zondag)	NPO-fonds	154.297	0	154.297
2Doc: Sidik en de Panter	NPO-fonds	133.534	0	133.534
Klassen	NPO-fonds	600.615	0	600.615
Look What You Made Me Do	NPO-fonds	29.494	0	29.494
Aansluiting exploitatierekening		917.940	0	917.940

De organisaties die hebben bijgedragen aan programma's van HUMAN zijn niet gelieerd aan HUMAN.

De programmagebonden eigen bijdragen stegen met € 751.612. Dit werd veroorzaakt door het feit dat in 2020 2 gesubsidieerde documentaires en 5 afleveringen van de gesubsidieerde documentaire serie Klassen werden uitgezonden tegen 1 gesubsidieerde documentaire in 2019.

Vanaf boekjaar 2020 worden de programmagebonden eigen bijdragen uit het NPO-fonds verantwoord onder de Omroepbrede middelen.

Onder de overige programmaopbrengsten zijn de opbrengsten begrepen van kaartverkoop bij opnames.

Specificatie bijdrage derden

HUMAN heeft in opzet de volledigheid van de opbrengsten van rechtstreekse sponsoring aan buitenproducenten afgedwongen in de productieovereenkomsten. Hierin zijn bepalingen opgenomen, dat indien buitenproducenten rechtstreeks aan sponsoring willen doen, dit vooraf aan HUMAN dient te worden overlegd. Vanuit de buitenproducenten heeft HUMAN in 2020 geen meldingen ontvangen.

(16) Opbrengst overige nevenactiviteiten

	<u>2020</u>	<u>2019</u>
	€	€
Verkoop uitzendrechten/formats	43.684	37.786

(17) Opbrengst verenigingsactiviteiten

	<u>2020</u>	<u>2019</u>
	€	€
Contributies leden	720.082	646.980
Donaties	55.574	47.660
	<u>775.656</u>	<u>694.640</u>

Ultimo 2020 bedroeg het aantal leden 90.205 (2019: 59.570, 2018: 54.681, 2017: 56.721 en in 2016: 59.603).

Dat is een groei van 51,4% t.o.v. ultimo 2020.

Begin 2019 heeft HUMAN vol ingezet op ledenwerving met het oog op de ledentelling per 1-1-2020. De wervingscampagne die zijn hoogtepunt moest hebben in het najaar van 2019 is echter abrupt stopgezet na de ontvangst van de brief van minister Slob d.d.14-6-2019 (Visie toekomst publiek omroepbestel: "waarde voor het publiek"). In deze brief meldt de minister o.a. dat het kabinet de leden eis (voor de aspirant omroepen) voor een volwaardige erkenning wil bijstellen naar 50.000 en dat de concessie periode met 1 jaar zal worden verlengd. Daarmee was de basis (de relevantie) van de campagne op dat moment weg en is besloten om te stoppen met de campagne en in te zetten op ledenbehoud. In december 2020 is de wetwijziging bekrachtigd waarmee de leden eis naar 50.000 is bijgesteld. In de

tweede helft van 2020 is HUMAN wederom actief leden gaan werven met dit mooie aantal leden als resultaat.

(18) Lonen en salarissen

De personele kosten betreffen: 34,3 fulltime-equivalenten ultimo 2020 (2019: 34,1).

De salarissen zijn conform de CAO voor het Omroeperspersoneel. In 2020 daalden de salariskosten t.o.v. 2019 omdat een eindredacteur die met pensioen ging nog niet is vervangen en enkele medewerkers tijdelijk naar projecten zijn gedetacheerd waarvan de VPRO de penvoerder is

Er waren in 2020 en 2019 geen werknemers buiten Nederland werkzaam anders dan voor opnames.

	<u>2020</u>	<u>2019</u>
	€	€
Salarissen CAO personeel	1.764.240	1.931.030

(19) Sociale lasten

	<u>2020</u>	<u>2019</u>
	€	€
Pensioenregeling	214.900	180.055
Sociale lasten	307.756	292.530
Ziektekostenverzekering	15.120	13.200
	<u>537.776</u>	<u>485.785</u>

Het gemiddelde aantal fulltime-equivalenten bedroeg 31,4 (2019 30,8).

De jaarlijkse opbouw van de pensioenaanspraken bedraagt 1,875% van het pensioengevend salaris dat is gebaseerd op het brutoloon minus een franchise ad € 14.167 (2019 € 13.785).

Het pensioengevend salaris is in 2020 gemaximeerd op € 110.111 (2019 € 107.593).

De jaarlijkse premie die voor rekening komt van de werkgever bedraagt 15,8% (2019 14,1%) van het pensioengevend salaris, aangevuld met 1,5% over het salarisdeel boven € 110.111.

De hoogte van de premie wordt jaarlijks vastgesteld door het bestuur van het bedrijfstakpensioenfonds op basis van de dekkingsgraad en verwachte rendementen. De dekkingsgraad van het betrokken bedrijfstakpensioenfonds bedraagt ultimo 2020 volgens opgave van het fonds 94,9% (ultimo 2019 99,5%). Op basis van het uitvoeringsreglement heeft HUMAN bij een tekort in het fonds geen verplichting tot het voldoen van aanvullende bijdragen anders dan door hogere toekomstige premies. De bijdrage van de onderneming aan de pensioenregeling in het boekjaar is € 214.900 (2019 € 180.055).

Bijzondere waardevermindering van vlottende activa

Ultimo boekjaar wordt de voorraad individueel beoordeeld. Bepaald media-aanbod wordt volledig afgewaardeerd als er daadwerkelijk wordt besloten het media-aanbod niet te verspreiden.

In 2020 en 2019 is geen productie afgewaardeerd.

(20) Directe productiekosten

	<u>2020</u>	<u>2019</u>
	€	€
<i>Technische productiekosten media-aanbod 1)</i>	893.048	1.177.812
<hr/>		
<i>Overige productiekosten media-aanbod</i>		
Honorering freelancers 1)	2.047.139	978.756
Onafhankelijke buitenproducent 2)	1.707.093	1.628.970
Uitzendrechten	493.475	543.143
Publiciteit	21.607	41.690
Assurantiën programmatisch	11.456	9.559
Distributiekosten uitzendrechten (sales)	2.430	7.161
Overige programmakosten	69.214	120.750
	<hr/>	<hr/>
	4.352.414	3.330.029
<hr/>		
<i>Directe kosten vereniging</i>		
Telemarketingskosten 3)	8.510	25.000
CRM 4)	19.203	28.616
Drukwerk en mailingen 5)	58.408	0
Ledenservice 6)	270.260	210.540
Campagnekosten 7)	236.358	57.959
Vergaderkosten en uitnodiging ALV 8)	7.069	16.307
Verenigingsactiviteiten t.b.v. luisteren naar leden 9)	0	43.785
Bijdrage aan de Humanistische Alliantie	7.700	7.500
Overig 10)	923	9.241
	<hr/>	<hr/>
	608.431	398.948
<hr/>		
	<hr/>	<hr/>
	5.853.893	4.906.789
	<hr/>	<hr/>

Technische- en overige productiekosten en honorering freelancers

1) In 2020 zijn meer programma's zelf geproduceerd dan in 2019. Dit verklaart de stijging van de technische productiekosten en kosten voor honoraria freelancers.

2) De kosten voor onafhankelijke buitenproducenten is nagenoeg gelijk gebleven.

Directe kosten vereniging

In 2020 heeft HUMAN campagne gevoerd met als resultaat 90.205 leden ultimo boekjaar. Dit resultaat is voornamelijk behaald met online campagnes. Hierdoor heeft HUMAN met een laag budget veel leden binnengehaald.

3) In 2019 is een eigen bel-actie uitgevoerd. In 2020 is slecht een kleine bel-actie uitgezet omdat telemarketing vrij kostbaar is en relatief weinig oplevert.

4) HUMAN heeft een eigen CRM-systeem om de leden beter te kunnen benaderen. De kosten betreffen onderhouds- en abonnementskosten tevens zijn er enkele verdere ontwikkelingen gedaan. In 2019 heeft het CRM bedrijf tevens extra ondersteuning gegeven toen onze CRM medewerker tijdelijk ziek was.

5) In 2020 heeft HUMAN onder andere een eenmalig informatief magazine voor haar leden uitgegeven om de leden te betrekken, binden en behouden.

6) De stijging van de kosten van de ledenservice is te verklaren door het feit dat deze recht evenredig gekoppeld is aan het gemiddeld aantal leden per kalenderjaar. Het ledenaantal steeg in 2020 van 59.570 naar 90.205.

7) Gedurende 2020, maar met de nadruk op het najaar, heeft HUMAN campagne gevoerd om leden te werven. Lange tijd bleef het ledenaantal waarvan we voldoende eenduidige gegevens hadden om mee te tellen bij de ledentelling door het Commissariaat voor de Media hangen rond de 50.000. In het najaar is het aantal fors gestegen tot uiteindelijk 90.205. Dit aantal was dermate hoog dat HUMAN een dusdanige netto lijst kon samenstellen waarmee ze in een keer door de controle van het Commissariaat voor de Media kwam.

8) De ALV 2020 is georganiseerd in het Instituut voor Beeld en Geluid met een lunch en interactie met de leden. De oproep aan de leden voor deze ALV werd gecombineerd met het 1-malige magazin. Daarom waren er in 2020 geen extra kosten voor drukwerk en porti.

9) In februari 2019 heeft Human als verenigingsactiviteit en als start van de toenmalige campagne een eenmalige luistermarathon gehouden waarin medewerkers afwisselend 42 uur lang in het land naar mensen gingen luisteren.

10) Onder de overige kosten is in 2019 mede begrepen de vergaderkosten van de raad van toezicht en de programmaraad en een diner van de programmaraad, de raad van toezicht en enkele medewerkers en genodigden. In 2020 is alleen online vergaderd en zijn de kosten derhalve bijna nihil.

Lasten onafhankelijk Product

De totale lasten, zoals opgenomen in de exploitatierekening 2020, die samenhangen met de verzorging van media-aanbod dat bestaat uit Europese producties die kunnen worden aangemerkt als onafhankelijke productie bedroegen in 2020 € 1.707.093 (2019 € 1.628.970). Dit is 24% (2019 23%) van het media-aanbod 2019 zoals bedoeld in artikel 2.149 van de Mediawet 2008.

(21) Overige bedrijfslasten

	2020	2019
	€	€
Overige kosten CAO personeel 1)	44.152	53.384
Mutatie transactiekosten en actieve bemiddeling (conform CAO) 2)	45.187	-118.484
Vacatievergoeding Raad van Toezicht 3)	9.188	9.188
Porti, bank- en incassokosten 4)	22.873	15.228
Accountantskosten 5)	44.393	39.811
Advieskosten 6)	124.318	16.171
Administratiekosten 7)	138.000	125.500
ICT automatisering en ondersteuning 8)	87.988	56.320
Drukwerk, kantoorbenodigdheden 9)	9.338	12.791
M&C afdeling kosten Branding HUMAN 10)	112.917	171.295
Overig 11)	6.391	4.538
	<u>644.745</u>	<u>385.742</u>
<i>Huisvestingskosten</i>		
Huur 12)	84.163	73.514
Servicekosten en overig 12)	20.698	13.776
	<u>104.861</u>	<u>87.290</u>
	<u>749.606</u>	<u>473.032</u>

1) In de post overige kosten CAO personeel zijn onder meer de kosten voor de ARBO, AWO en voor loopbaantrajecten ad 9k (2019 1k), de dotatie voor de verplichting aan vakantiedagen ad 20k (2019 -20k) opgenomen.

2) De transitiekosten en actieve bemiddeling (conform CAO) ad 44k betreft de dotatie voor 10 medewerkers met contracten met een looptijd langer dan 18 maanden waarvoor bij beëindiging de Sociale regeling PO verschuldigd is ad 74k (inclusief actieve bemiddeling ad 36k (2019 18k)) en 7 medewerkers met contracten met een looptijd korter dan 18 maanden waarvoor bij beëindiging de wettelijke transitievergoeding verschuldigd is ad 6k. Deze verplichting is opgenomen aangezien voor deze groep medewerkers per 31-12-2020 nogmaals een contract voor bepaalde tijd is afgesloten. In 2019 heeft HUMAN 9 medewerkers uit de groep waarvoor gereserveerd wordt in vaste dienst genomen en verlieten 4 medewerkers HUMAN. De vrijval die hiermee gepaard ging betrof 118k.

3) In de ALV van 26 juni 2016 is besloten dat de raad van toezicht per bezochte vergadering en bijeenkomst waarin ze de raad vertegenwoordigen een vacatievergoeding ad € 125 excl. BTW ontvangen.

4) De porti, bank- en incassokosten stegen omdat HUMAN voor veel meer leden kon incasseren in 2020.

5) Dit betreffen de accountantskosten voor de jaarrekeningcontrole en de controle van de ledentelling per 31-12-2020. De bedragen zijn inclusief btw en verschotten.

6) De advieskosten stegen met 108k. Dit werd veroorzaakt door:

- advieskosten gezamenlijk met de VPRO gemaakt in het kader van het uitzoeken van de wettelijke mogelijkheden en het opzetten van een stichting i.v.m. de toekomstige samenwerking, inclusief een intern traject per afdeling ad 41k,
- advieskosten en verzorging van de aangiftes vennootschapsbelasting 2016 t/m 2019 ad 20k,
- advieskosten gemaakt door het College van Omroepen ad 6k,
- advieskosten en werkzaamheden in het kader van het opstellen en schrijven van het beleidsplan 2022-2026 ad 20k
- advieskosten naar aanleiding van een kort geding over de uitzending Medialogica over de Boeren ad 15k. Het proces is gunstig verlopen voor HUMAN.
- advieskosten gezamenlijk met de VPRO inzake het aanbesteden van de accountantskosten vanaf de jaarrekening over 2021 ad 5k.

7) Vanaf 1 januari 2016 is de VPRO verantwoordelijk voor het verzorgen van het media-aanbod van HUMAN. In deze post zijn de kosten opgenomen voor de afdelingen F&EO, Productie en P&O. Deze kosten zijn conform afspraak licht gestegen in 2020.

8) In deze post zijn de kosten opgenomen voor de afdeling I&P van de VPRO voor de verzorging van de ICT diensten en de licentiekosten. De kosten zijn gestegen omdat HUMAN meer werkplekken nodig heeft en meer licenties heeft gebruikt.

9) In deze post zijn alle kosten opgenomen voor nieuw drukwerk, kantoorbenodigdheden, abonnementen, kopieerkosten etc. Door het thuiswerken in 2020 zijn deze kosten gedaald.

10) In 2019 heeft HUMAN vol ingezet op branding van het merk HUMAN, door o.a. aanpassing van de vormgeving, spots, google grants en media inkoop. Alles met als doel om

de naamsbekendheid van HUMAN en haar programma's te verhogen. In 2020 is het onderscheid tussen programmabranding en ledenwerving minder helder. Derhalve zijn de kosten ten laste van de vereniging gebracht.

11) Hierin zijn voornamelijk assurantien en vergaderkosten begrepen.

12) Hierin zijn begrepen de kosten voor huur en bijkomende kosten (zoals receptie, schoonmaak etc.) in Hilversum in het VPRO gebouw en in Amsterdam op het Ambonplein bij het Humanistisch Verbond (HV). HUMAN huurt op het Ambonplein enkele ruimtes van het HV om zo voldoende met de achterban in contact te blijven. In 2020 is hier samen met het HV een alarminstallatie geplaatst. Human heeft hier € 2.029 aan bijgedragen. In 2020 is voor de redactie Medialogica extra kantooruimte in de Villa VPRO gehuurd ad € 10.000.

(22) Financieel resultaat

	2020	2019
	€	€
Opbrengst van vorderingen die tot de vaste activa behoren	0	0
Rentebaten en inkomsten uit beleggingen	0	309
Waardeverandering van vorderingen die tot de vaste activa behoren	0	0
Gerealiseerde waardeverandering van beleggingen resp. effecten	0	0
Ongerealiseerde waardeverandering van beleggingen resp. effecten	0	0
Ongerealiseerde waardeverandering van materiële vaste activa	0	0
Rentelasten en soortgelijke kosten	-1.829	0
	-1.829	309

Bartering-contracten (Model VIII)

HUMAN maakte geen gebruik van Bartering contracten.

Honorarium accountant

Het honorarium voor de controle van de jaarrekening bedraagt in het verslagjaar € 26.700 (2019: € 26.179) (exclusief btw). Daarnaast controleert de accountant de ledentelling ten behoeve van de vaststelling door het Commissariaat voor de Media van de leden voor de aanvraag van de concessie 2022-2026. Hiervoor is € 15.000 (exclusief btw) gereserveerd.

Bezoldiging bestuurders, directie en toezichthouders

De bestuurder mevrouw W. van Aalst heeft een vast dienstverband bij HUMAN.

Er waren geen overige voorzieningen betaalbaar op termijn c.q. ontslagvergoedingen ultimo 2020.

De raad van toezicht ontvangt € 125 excl. BTW per bezochte vergadering en bijeenkomst waarin ze de raad vertegenwoordigen. Dit is besloten op de ALV van 26 juni 2016.

Samenstelling raad van toezicht per 31-12-2020

M. Sturm, voorzitter
 S. Bakker, vicevoorzitter
 H. Sheikh
 Y. Zonderop
 B. Kutluer

Beloningskader Presentatoren in de Publieke Omroep

Bij HUMAN zijn geen presentatoren werkzaam die binnen de CAO voor omroeperspersoneel gehonoreerd worden. De honorering blijft derhalve onder het maximum.

Daarnaast wordt incidenteel een presentator als zelfstandige of als freelancer ingehuurd.

Wet Normering Topinkomens (WNT)

Per 1 januari 2013 is de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) ingegaan. Krachtens de WNT zijn bij algemene maatregel van bestuur, bij ministeriële regeling en in beleidsregels algemene regels en specifieke (sectorale) regels vastgesteld. Op grond van de WNT mag in 2019 het inkomen van topfunctionarissen in de (semi) publieke sector behoudens overgangsrecht maximaal 100% van het ministersalaris zijn. Dat komt in 2020 neer op € 201.000 inclusief belaste kostenvergoedingen en pensioenbijdrage werkgever.

Het weergegeven toepasselijke WNT-maximum per persoon of functie is berekend naar rato van de omvang (en voor topfunctionarissen tevens de duur) van het dienstverband, waarbij voor de berekening de omvang van het dienstverband nooit groter kan zijn dan 1,0 fte.

Uitzondering hierop is het WNT-maximum voor de leden van raad van toezicht; dit bedraagt voor de voorzitter 15% en voor de overige leden 10% van het bezoldigingsmaximum.

Bezoldiging topfunctionarissen

Leidinggevende topfunctionaris	W. van Aalst	W. van Aalst
<i>Functie</i>	Bestuurder/hoofdredacteur	Bestuurder/hoofdredacteur
Duur dienstverband	01-01-2020 t/m 31-12-2020	01-01-2019 t/m 31-12-2019
Omvang dienstverband	1,00	1,00
Dienstbetrekking	ja	ja
<i>Individueel WNT-maximum</i>	201.000	194.000
Bezoldiging		
Beloning en belastbare onkostenvergoeding	116.847	107.525
Voorziening tbv beloningen betaalbaar op termijn	<u>15.251</u>	<u>12.983</u>
<i>Totaal bezoldiging</i>	132.098	120.508

De bezoldiging per vergadering cq vertegenwoordiging van de toezichthoudende topfunctionarissen is € 125 exclusief BTW.

Toezichthoudende topfunctionarissen 2020 (raad van toezicht)

Naam	M. Sturm	S. Bakker	H. Sheikh	Y. Zonderop	B. Kutluer
Functie	voorzitter	vicevoorzitter	lid	lid	lid
Duur dienstverband	1-1 t/m 31-12	1-1 t/m 31-12	1-1 t/m 31-12	1-1 t/m 31-12	1-1 t/m 31-12
Individueel WNT-maximum	30.150	20.100	20.100	20.100	20.100
Bezoldiging					
Beloning / belaste onkostenvergoeding	1.625	2.000	1.625	1.250	1.375
					-
<i>Totaal bezoldiging 2020</i>	1.625	2.000	1.625	1.250	1.375

Toezichthoudende topfunctionarissen 2019 (raad van toezicht)

Naam	M. Sturm	S. Bakker	H. Sheikh	Y.Zonderop	W.Boonstra	B. Kutluer
Functie	voorzitter	vicevoorzitter	lid	lid	lid	lid
Duur dienstverband	1-1 t/m 31-12	1-1 t/m 31-12	1-1 t/m 31-12	1-1 t/m 31-12	1-1 t/m 16-6	16-6 t/m 31-12
Individueel WNT-maximum	29.100	19.400	19.400	19.400	8.823	10.577
Bezoldiging						
Beloning	2.000	2.000	1.625	1.625	0	625
Belaste onkostenvergoeding	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>0</u>
<i>Totaal bezoldiging 2019</i>	2.000	2.000	1.625	1.625	0	625

Overige rapportageverplichtingen op grond van de WNT

Er zijn geen andere functionarissen die in 2020 een bezoldiging boven het toepasselijke WNT-maximum hebben ontvangen, of waarvoor in eerdere jaren een vermelding op grond van de WOPT of de WNT heeft plaatsgevonden of had moeten plaatsvinden. Er zijn in 2020 geen ontslaguitkeringen aan overige functionarissen betaald die op grond van de WNT dienen te worden gerapporteerd.

Verbonden partijen

Als verbonden partij worden aangemerkt alle rechtspersonen waarover overheersende zeggenschap, gezamenlijke zeggenschap of invloed van betekenis kan worden uitgeoefend. Ook rechtspersonen die overwegende zeggenschap kunnen uitoefenen worden aangemerkt als verbonden partij. Ook de statutaire directieleden, andere sleutelfunctionarissen in het management van de stichting en nauwe verwanten zijn verbonden partijen.

Alle transacties met verbonden partijen zijn onder normale marktvoorwaarden tot stand gekomen en hebben een zakelijk karakter.

Vennootschapsbelasting

De omroepen hebben met de Belastingdienst een vaststellingsovereenkomst gesloten aangaande de wijze waarop de fiscale winst dient te worden bepaald. De Belastingdienst heeft deze bestaande vaststellingsovereenkomst formeel opgezegd per 1 januari 2017. Sindsdien zijn de omroepen in overleg met de Belastingdienst om te komen tot nieuwe afspraken. Dit overleg is in 2019 afgerond. De omroepen blijven belastingplichtig voor de vennootschapsbelasting. Omtrent de donaties is overeengekomen: De in een jaar ontvangen giften/erfstellingen worden niet als voordeel uit onderneming aangemerkt indien en voor zover ze de in een jaar gedane toevoeging aan de RMA en/of ORMA overstijgen. De nieuwe regeling loopt van 1 januari 2017 t/m 31 december 2021.

In 2020 heeft HUMAN met terugwerkende kracht naar 2016 de aangiftes vennootschapsbelasting ingediend. De lasten over deze jaren zijn in het resultaat 2020 verwerkt.

Bedrijfsgegevens

Naam:	Vereniging Investeer in Human
Handelsnaam:	HUMAN
Rechtsvorm:	Vereniging
Zetel (statutaire vestigingsplaats):	Hilversum
Feitelijk gevestigd:	Wim T. Schippersplein 1, 1217 WD Hilversum
KvK nummer:	57906289

Activiteiten: HUMAN is een aspirant publieke omroep. HUMAN komt voort uit de Nederlandse humanistische traditie en beweging. Het humanisme is de tot in de Grondwet als constituerend voor de Nederlandse cultuur en samenleving erkende seculiere levensbeschouwing, die leven en wereld probeert te begrijpen vanuit menselijke vermogens.

Gebeurtenissen na balansdatum

Het coronavirus classificeert zich als een gebeurtenis na balansdatum. De effecten op HUMAN zijn geduid in paragraaf “Grondslagen voor waardering van activa en passiva en resultaatbepaling” onder “Continuïteit”.

Overige gegevens

Resultaatbestemming

Statutaire regeling resultaatbestemming

In de statuten is geen regeling opgenomen ten aanzien van de resultaatbestemming.

Voorstel resultaatbestemming

Het resultaat uit gewone bedrijfsvoering na belasting ad € 43.770 is als overgedragen reserve media-aanbod op de balans opgenomen. In 2019 € 133.226 ten gunste gebracht aan de algemene (verenigings) reserve.

Dit voorstel voor resultaatbestemming is in de jaarrekening verwerkt.

Goedkeuring Raad van Toezicht

De Raad van Toezicht van de Vereniging Investeer in Human heeft het jaarverslag 2020 op 22 april 2021 goedgekeurd en daarmee vastgesteld dat op adequate wijze het overgrote deel van de gestelde doelen voor 2020 zijn gerealiseerd.

Jaarrekening 2020 voor akkoord getekend op 22 april 2021,

Magdeleen Sturm (voorzitter)

Sem Bakker (vicevoorzitter)

Haroon Sheikh

Yvonne Zonderop

Beril Kutluer

HVMAN

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: het bestuur en de raad van toezicht van Vereniging Investeer in Human

---

Verklaring over de jaarrekening 2020

Ons oordeel

Naar ons oordeel:

- geeft de jaarrekening van Vereniging Investeer in Human ('de vereniging') een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van de vereniging op 31 december 2020 en van het resultaat over 2020 in overeenstemming met de Regeling vaststelling Handboek Financiële Verantwoording Landelijke Publieke Media-instellingen, NPO en Ster 2020 en de bepalingen bij en krachtens de Wet normering topinkomens (WNT); en
- voldoen de in de jaarrekening verantwoorde baten, lasten en balansmutaties over 2020 in alle van materieel belang zijnde aspecten aan de eisen van financiële rechtmatigheid. Dit houdt in dat deze bedragen tot stand zijn gekomen in overeenstemming met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, zoals vermeld in de Regeling vaststelling Handboek Financiële Verantwoording Landelijke Publieke Media-instellingen, NPO en Ster 2020.

Wat we hebben gecontroleerd

Wij hebben de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening 2020 van Vereniging Investeer in Human te Hilversum gecontroleerd.

De jaarrekening bestaat uit:

- de balans per 31 december 2020;
- de exploitatierekening over 2020; en
- de toelichting met de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en overige toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden, het Controleprotocol Publieke Media-instellingen van de Regeling vaststelling Handboek Financiële Verantwoording Landelijke Publieke Media-instellingen, NPO en Ster 2020 en de Regeling Controleprotocol WNT 2020 vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de paragraaf 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

XFQ7X7MQT7YU-2135497498-50

PricewaterhouseCoopers Accountants N.V., Thomas R. Malthusstraat 5, 1066 JR Amsterdam, Postbus 90357, 1006 BJ Amsterdam

T: 088 792 00 20, F: 088 792 96 40, www.pwc.nl

'PwC' is het merk waaronder PricewaterhouseCoopers Accountants N.V. (KvK 34180285), PricewaterhouseCoopers Belastingadviseurs N.V. (KvK 34180284), PricewaterhouseCoopers Advisory N.V. (KvK 34180287), PricewaterhouseCoopers Compliance Services B.V. (KvK 51414406), PricewaterhouseCoopers Pensions, Actuarial & Insurance Services B.V. (KvK 54226368), PricewaterhouseCoopers B.V. (KvK 34180289) en andere vennootschappen handelen en diensten verlenen. Op deze diensten zijn algemene voorwaarden van toepassing, waarin onder meer aansprakelijkheidsvoorwaarden zijn opgenomen. Op leveringen aan deze vennootschappen zijn algemene inkoopvoorwaarden van toepassing. Op www.pwc.nl treft u meer informatie over deze vennootschappen, waaronder deze algemene (inkoop)voorwaarden die ook zijn gedeponneerd bij de Kamer van Koophandel te Amsterdam.

Onafhankelijkheid

Wij zijn onafhankelijk van Vereniging Investeer in Human zoals vereist in de Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta), de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assuranceopdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Naleving anticumulatiebepaling WNT niet gecontroleerd

In overeenstemming met het Controleprotocol WNT 2020 hebben wij de anticumulatiebepaling, bedoeld in artikel 1.6a WNT en artikel 5, lid 1, onderdelen n en o, Uitvoeringsregeling WNT, niet gecontroleerd. Dit betekent dat wij niet hebben gecontroleerd of er wel of niet sprake is van een normoverschrijding door een leidinggevende topfunctionaris vanwege eventuele dienstbetrekkingen als leidinggevende topfunctionaris bij andere WNT-plichtige instellingen, en of de in dit kader vereiste toelichting juist en volledig is.

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit:

- het bestuursverslag;
- de overige gegevens (die naast onze controleverklaring de resultaatbestemming en goedkeuring raad van toezicht bevat).

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van de Regeling vaststelling Handboek Financiële Verantwoording Landelijke Publieke Media-instellingen, NPO en Ster 2020 is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten van de Regeling vaststelling Handboek Financiële Verantwoording Landelijke Publieke Media-instellingen, NPO en Ster 2020 en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag en de overige gegevens in overeenstemming met de Regeling vaststelling Handboek Financiële Verantwoording Landelijke Publieke Media-instellingen, NPO en Ster 2020.

Verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening en de accountantscontrole

---

Verantwoordelijkheden van het bestuur en de raad van toezicht voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en het getrouw weergeven van de jaarrekening en voor het opstellen van het bestuursverslag, beide in overeenstemming met de Regeling vaststelling Handboek Financiële Verantwoording Landelijke Publieke Media-instellingen, NPO en Ster 2020 en de bepalingen bij en krachtens de WNT. Het bestuur is ook verantwoordelijk voor de financiële rechtmatigheid van de in de jaarrekening verantwoorde baten, lasten en balansmutaties.

Dit houdt in dat de totstandkoming van deze bedragen in overeenstemming dient te zijn met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, zoals vermeld in de Regeling vaststelling Handboek Financiële Verantwoording Landelijke Publieke Media-instellingen, NPO en Ster 2020. In dit kader is het bestuur verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de vereniging in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van het genoemde verslaggevingsstelsel moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de vereniging te liquideren of de bedrijfsactiviteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de vereniging haar bedrijfsactiviteiten kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

De raad van toezicht is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de vereniging.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze doelstellingen zijn een redelijke mate van zekerheid te verkrijgen over de vraag of de jaarrekening als geheel geen afwijking van materieel belang bevat als gevolg van fraude of van fouten en een controleverklaring uit te brengen waarin ons oordeel is opgenomen. Een redelijke mate van zekerheid is een hoge mate, maar geen absolute mate van zekerheid, waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle afwijkingen van materieel belang ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Een meer gedetailleerde beschrijving van onze verantwoordelijkheden is opgenomen in de bijlage bij onze controleverklaring.

Amsterdam, 22 april 2021
PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.

Origineel getekend door drs. W. Poot RA

Bijlage bij onze controleverklaring over de jaarrekening 2020 van Vereniging Investeer in Human

---

In aanvulling op wat is vermeld in onze controleverklaring hebben wij in deze bijlage onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening nader uiteengezet en toegelicht wat een controle inhoudt.

De verantwoordelijkheden van de accountant voor de controle van de jaarrekening

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel-kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, het Controleprotocol Publieke Media-instellingen van de Regeling vaststelling Handboek Financiële Verantwoording Landelijke Publieke Media-instellingen, NPO en Ster 2020, de Regeling Controleprotocol WNT 2020, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- Het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude dan wel het niet rechtmatig tot stand komen van baten, lasten en balansmutaties, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing.
- Het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de vereniging.
- Het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en de gebruikte financiële rechtmatigheidscriteria en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan.
- Het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Ook op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de vereniging haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een organisatie haar continuïteit niet langer kan handhaven.
- Het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen en het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Wij communiceren met de raad van toezicht onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.